

Hallituksen esitys Eduskunnalle eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävistä muutoksista eläkelainsäädäntöön

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yksityisten alojen eläkelakien mukaisen työttömyyseläkkeen määräytymistä ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa sekä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden rahastointia. Tarkoituksena on, että näillä lainmuutoksilla ja varhaisen kuntoutuksen edistämisen sekä työvoimahallinnon aktiivisten työllistämistoimenpiteiden avulla voitaisiin edistää ikääntyvien henkilöiden työssä jatkamista ja myöhentää heidän eläkkeelle siirtymistään.

Ikääntyvät työttömät pyritään mahdollisuuksien mukaan työllistämään normaaleille työmarkkinoille. Edellä esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseen on mahdollista vaikuttaa työeläkemaksun perusteita muuttamalla. Tämän päämäärän saavuttamiseksi työttömyyseläkkeiden rahastointia esitetään korotettavaksi 80 prosenttiin eläkkeen määrästä. Samalla työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointia alennettaisiin samaan 80 prosenttiin eläkkeen määrästä. Lisäksi estettäisiin vakuutusmaksun kiertäminen keinotekoisilla yritysjärjestelyillä.

Työttömyyseläkkeen määräytymistä muutettaisiin siten, että sitä laskettaessa eläkkeeseen ei enää lisätä eläkkeen alkamisen ja eläkeiän täyttämisen väliseltä ajalta eli tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeenosaa. Tämä eläkkeenosa lisättäisiin kuitenkin eläkkeeseen sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Samoin työttömyyseläkkeensaajan jälkeen myönnettävässä perhe-eläkkeessä otettaisiin huomioon edellä mainittu eläkkeenosa. Samalla työttömyyseläkkeen eläketapahtumaksi määriteltäisiin se päivä, jolloin kaikki eläkkeen saamisen edellytykset ovat täyttyneet.

Vuoden 1994 alusta voimaantulleen eläkeuudistuksen aiheuttamat väliinpuotoamiset ehdotetaan korjattavaksi poistamalla laista

edellytys siitä, että eläkkeenhakijalla työttömyyseläkeoikeuden saadakseen tulee olla oikeus tulevaan aikaan. Työttömyyseläkkeen voisi siten saada myös pelkästään karttuneen eläkeoikeuden mukaisena vapaakirjaeläkkeenä. Muut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset säilyisivät ennallaan.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotettaisiin nykyisestä 58 vuodesta 60 vuoteen. Samalla osa-aikaeläkettä koskevaa määräaikaista erityislakia, jossa muun muassa osa-aikaeläkkeen alaikäraja on alennettu 56 vuoteen, muutettaisiin niin, että voimassaoloaika jatkuisi vuoden 2000 lopun asemesta vuoden 2002 loppuun. Lain voimassaoloaikana selvitetäisiin osa-aikaeläkkeelle sopiva ikäraja.

Varhennetun vanhuuseläkkeen varhennusvähennystä ja lykätyn vanhuuseläkkeen lykkäyskorotusta muutettaisiin siten, että ne vastaavat työeläkejärjestelmässä nykyisin voimassa olevia vakuutusmatemaattisia perusteita. Varhennusvähennys alennettaisiin 0,4 prosenttiin varhennuskuukautta kohden ja lykkäyskorotus alennettaisiin 0,6 prosenttiin eläkkeen alkamisen lykkäytymiskuukautta kohden. Kertoimet on laskettu siten, että kustannusneutraalisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin vanhuuseläkkeen varhentamis- ja lykkäämistilanteissa sekä eläkkeensaajan että eläkejärjestelmän kannalta.

Määräaikaista lakia 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan eläkeosuus laskettaisiin aikaisemman työsuhteen perusteella, vaikka uusi, enintään kymmenen kuukautta jatkunut työsuhte alkaisi jo ennen kuin työttömyysturvalain mukaista päivärahaa on maksettu 500 päivältä. Näin uuden työn vastaanottaminen olisi mahdollista nykyistä varhemmin eläke-

turvan heikentymättä. Koska mainittu laki on osoittautunut tarpeelliseksi, se ehdotetaan säädettäväksi pysyväksi.

Kansaneläkelakia ehdotetaan muutettavaksi yksityisten alojen eläkelakeja vastaavasti siten, ettei tulevan ajan oikeutta edellytettäisi työttömyyseläkkeessä, eläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimet olisivat samansuuruiset kuin työeläkkeisiin ehdotetut kertoimet ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja korotettaisiin 60 vuoteen.

Edellä mainittuihin määräaikaistakeihin ehdotetut muutokset koskisivat yksityisten alojen eläkelakien lisäksi myös valtion ja kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisia eläkeitä, kuitenkin siten, ettei osa-aika-eläkkeen 56 vuoden alaikäraja koskisi edelleenkaan kunnallista eläkejärjestelmää. Sen osalta kyseinen määräaikainen alaikäraja on tarkoitus säännellä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä. Valtion eläkelakiin olevan viittaussäännöksen kautta määräaikaistakeihin ehdotetut muutokset koskisivat myös evankelisluterilaisen kirkon eläkejärjestelmää. Muilta osin ehdotetut muutokset eivät koskisi näitä eläkejärjestelmiä. Tarkoituksena kuitenkin on, että soveltuvin osin vastaavat muutokset tehtäisiin erikseen myöhemmin myös valtion ja kunnalliseen eläkejärjestelmään.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta. Niitä sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimassa ollessa. Työttömyyseläkkeen pienennys ei kuitenkaan koskisi niitä 1944 tai sitä ennen syntyneitä työttömiä, jotka ovat työttöminä lain tullessa

voimaan tai ovat olleet pitkään työttöminä vuoden 1999 aikana. Se ei koskisi myöskään niitä työntekijöitä, jotka ovat työllistyneet määräaikaiseen, enintään kymmenen kuukautta jatkuneeseen työsuhteeseen, johon sovelletaan lakia 55 vuotta täyttäneiden työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta. Jos kuitenkin työntekijän lain voimaantullessa sama työttömyyspäiväraha tai koulutustuki perustuu 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen alkaneeseen lomautukseen tai irtisanoutumiseen taikka yli kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen irtisanomiseen, häneen sovellettaisiin ehdotettuja uusia säännöksiä.

Tulevan ajan oikeutta koskeva työttömyyseläkkeen edellytys poistettaisiin takautuvasti. Jos työttömyyseläkeoikeutta ei ole ollut sen vuoksi, että tämä edellytys ei ole täytynyt, eläke myönnettäisiin hakemista seuraavan kuukauden alusta, jos muut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät, aikaisintaan kuitenkin lain voimaantulosta alkaen.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen uutta 60 vuoden ikärajaa ei sovellettaisi vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään. Näillä henkilöillä ikäraja olisi edelleen 58 vuotta.

Uusia varhennus- ja lykkäyskertoimia sovellettaisiin eläkkeisiin, jotka alkavat lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Työttömyyseläkkeiden rahastointia koskevat muutokset koskisivat niitä eläkeitä, joihin ei ehdotetun työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin mukaan lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa. Työkyvyttömyyseläkkeissä ehdotettua rahastointia sovellettaisiin, jos eläketapahtuma on sattunut lain voimassa ollessa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	5
1. Johdanto	5
2. Nykytila	7
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	7
2.2. Nykytilan arviointi	10
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
3.1. Esityksen tavoitteet	11
3.2. Keskeiset ehdotukset	11
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	14
4.1. Yksityisten alojen eläkejärjestelmä	14
4.2. Kansaneläkejärjestelmä	15
4.3. Valtion eläkejärjestelmä	16
4.4. Kunnallinen eläkejärjestelmä	16
5. Asian valmistelu	16
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	17
1. Lakiehdotusten perustelut	17
1.1. Työntekijäin eläkelaki	17
1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki	19
1.3. Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaki	20
1.4. Maatalousyrittäjien eläkelaki	20
1.5. Yrittäjien eläkelaki	20
1.6. Merimieseläkelaki	20
1.7. Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä	21
1.8. Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta ..	21
1.9. Kansaneläkelaki	21
1.10. Perhe-eläkelaki	22
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	22
3. Voimaantulo	22
4. Säättämisyjärjestys	24
LAKIEHDOTUKSET	25
1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	25
2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	30
3. Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta	32

4. Laki maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta	33
5. Laki yrittäjien eläkelain 5 a §:n muuttamisesta	33
6. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	34
7. Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	37
8. Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta	37
9. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	38
10. Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta	40
LIITE	42
Rinnakkaistekstit	42
1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	42
2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	51
3. Laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta	56
4. Laki maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta	57
5. Laki yrittäjien eläkelain 5 a §:n muuttamisesta	58
6. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	59
7. Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	65
8. Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta	66
9. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	67
10. Laki perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta	72

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys on eläkepoliittisilla ratkaisuilla kiinnitetty erityistä huomiota tällä vuosikymmenellä. Vuoden 1993 alusta otettiin käyttöön työntekijäin eläkemaksu. Vuoden 1994 alusta se muutettiin osaksi työeläkejärjestelmän kiinteää rahoitusta siten, että puolet työeläkemaksuun tulevista muutoksista säädetään kohdistuvaksi työntekijäin eläkemaksuun. Eläkkeelle siirtymistä pyrittiin myöhentämään kansaneläkkeitä ja työeläkkeitä koskevilla, joustavaan eläkekäjäjärjestelmään tehdyillä muutoksilla vuoden 1994 alusta. Tuoloin yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja korotettiin pysyvästi 55 vuodesta 58 vuoteen. Myös työttömyyseläkkeen saamisen ehtoja tiukennettiin. Samalla osa-aikaeläkkeen alaikäraja alennettiin 60 vuodesta 58 vuoteen. Vuoden 1994 alusta parannettiin myös eläkkeen karttumiskerrointa viideltä viimeiseltä työssäolovuodelta nostamalla se 1,5 prosentista 2,5 prosenttiin. Näin pyrittiin kannustamaan työssä jatkamista vanhuuseläkeikään saakka.

Vuoden 1996 alusta tehtiin työeläkelakeihin muutoksia, joiden tavoitteena oli saada aikaan työeläkemaksujen ja työeläke-etujen välinen tasapaino 1990-luvun loppuvuodeksi ja samalla huolehtia järjestelmän pitemmän aikavälin etujen ja maksujen tasapainosta. Tarkoituksena oli edelleen kannustaa työssä pysymistä siten, että työntekoa jatkamalla saadaan parempi eläke kuin siirtymällä pois työelämästä ennen vanhuuseläkeikää. Tavoitteena oli myös, että eläke vastaisi aikaisempaa paremmin koko työuran aikaisia ansioita. Niinpä eläkepalkan määräytymistä muutettiin siten, että eläkepalkka lasketaan työsuhteen viimeisen kymmenen vuoden ansioiden perusteella. Eläkkeen karttumisprosentteja eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän väliseltä ajalta eli tulevalta ajalta pienennettiin työssä jatkamisen suosimiseksi alentamalla karttumisprosentti 1,5 prosentista 50 ja 60 ikävuoden välillä 1,2 prosenttiin ja edelleen 60 ja 65 vuoden välillä 0,8 prosenttiin palkasta. Kuntoutuksen ja työkyvyn ylläpidon merkitystä korostettiin tavoitteena näin ehkäistä tai ainakin myöhentää työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Määräaikainen

työkyvyttömyyseläke muutettiin työhön paluuta edistäväksi kuntoutustueksi, johon aina liittyy kuntoutussuunnitelma. Samalla osa-tökyvyttömyyseläkkeen käyttöä pyrittiin lisäämään ennakkopäätösmenttelyn avulla. Lisäksi eläkkeiden indeksiturvaa muutettiin säätämällä työikäisille ja yli 65-vuotiaille eri indeksit.

Vuoden 1998 heinäkuun alusta tuli voimaan laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä (227/1998). Siinä alennettiin määräaikaisella lailla osa-aikaeläkkeen saamisen ikäraja 58 vuodesta 56 vuoteen. Tavoitteena oli mahdollistaa työntekijän työajan lyhentäminen siten, että ikääntynyt työntekijä voisi siirtyä osa-aikaeläkkeelle ja siten myöhentää siirtymistään kokonaan työelämän ulkopuolelle. Samasta ajankohdasta tuli voimaan toinen määräaikainen erillislaki, laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta (455/1998). Sen tarkoituksena oli varmistaa, ettei ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän vastaanottama uusi tilapäinen työ heikennä sitä eläketurvaa, joka henkilöllä oli odotettavissa aikaisemman ansiotointinsa perusteella. Näin pyrittiin edistämään ikääntyneiden työttömien työllistymistä myös aikaisempaa pienempipalkkaisiin töihin. Nämä määräaikaistilat ovat voimassa vuoden 2000 loppuun.

Edellä selostetut muutokset eivät kuitenkaan yksin riitä ratkaisemaan edessä olevia ongelmia. Siksi kansallisella ikäohjelmalla ja työelämän kehittämisohjelmalla pyritään edistämään ikääntyvien työntekijöiden pysymistä työelämässä. Pääministeri Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan työelämässä, työkykyä ylläpitävässä toiminnassa ja koulutuspolitiikassa sekä eläke- ja työtömyysturvajärjestelmässä toteutetaan muutoksia, jotka kannustavat työnantajia pitämään palveluksessaan ja ottamaan palvelukseensa myös ikääntyvää henkilöstöä sekä edistävät ikääntyvien työssä ja työmarkkinoilla pysymistä. Tavoitteena on lisätä työssä olevien osuutta työikäisestä väestöstä ja myöhentää pitkällä aikavälillä keskimääräistä työmarkkinoilta poistumisikää kahdella - kolmella vuodella, lähemmäs normaalia vanhuuseläkeikää ja siten vähentää eläkemaksujen nousupainetta.

Hallitusohjelman mukaan yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa sovitaan toimista, joiden tavoitteena on edistää työpaikkojen henkilöstön osaamista, työssä jaksamista sekä hyvinvointia. Lisäksi tuetaan toimintaa, jonka tavoitteena on entistä varhaisempi työkyvyn menettämisen uhan havaitseminen sekä kuntoutustoimintojen varhainen käynnistäminen. Yhteistyötä työvoimahallinnon, terveydenhuollon ja eläkelaitosten välillä parannetaan tavoitteena ohjata kuntoutuksen tarpeessa olevat mahdollisimman varhain tehokkaiden kuntoutustoimenpiteiden piiriin.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajat ovat 2 päivänä heinäkuuta 1999 sopineet eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävästä toimenpiteistä. Hallitus pitää tätä sopimusta myönteisenä ja on valmis omalta osaltaan tarpeellisiin toimiin sopimuksen toteuttamiseksi.

Edellä mainitussa sopimuksessa työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat sopineet käynnistävänsä yhdessä työeläkelaitosten kanssa laaja-alaisen ohjelman, jonka tavoitteena on vaikuttaa siten, että ikääntyvillä työntekijöillä olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet jatkaa työelämässä aikaisempaa pitempään ja toisaalta tukea työeläkekuntoutuksen keinoin niitä, joiden työssä jatkamisen mahdollisuudet alentuneen terveydentilan vuoksi ovat oleellisesti heikentyneet. Meneillään olevan tutkimushankkeen perusteella vakuutetun oikeutta varhaisen kuntoutuksen selvittelyyn laajennetaan asteittain aloittaen 58 -59 vuotiaista. Järjestely pyritään laajentamaan voimavarojen sallimissa rajoissa kaikkia työntekijöitä koskevaksi vuoden 2002 alusta.

Ikääntyneiden työttömien työllistymistä haittaa myös nuorempiin verrattuna heikompi peruskoulutus ja puutteellinen ammattikoulutus. Mainitun sopimuksen mukaan ikääntyvien työttömien ammatillista aikuiskoulutusta on kehitettävä työssä oppimisen muodossa, jos mahdollista työsuhteessa tapahtuvana koulutuksena. Tämän onnistumiseksi panostetaan motivaatioprosessin ja koulutusmenetelmien kehittämiseen. Oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painotusta siirretään syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutukseen. Ikääntyvät työttömät pyritään mahdollisuuksien mukaan työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Jos tämä ei onnistu, työvoimahallinto suuntaa näihin

työttömiin muita aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Ikääntyvien työllistymistä ehkäiseväksi on muodostunut myös se eläkekustannusriski, joka syntyy ikääntyneen työntekijän työllistävälle suurtyönantajalle. Jos ikääntynyt työntekijä tuleeekin työkyvyttömäksi, työnantaja vastaa pääsääntöisesti tästä eläkkeestä syntyvistä kustannuksista omavastuisesti, jos työsuhte ehti jatkua kuusi kuukautta. Toisaalta ikääntyneiden työntekijöiden irtisanominen ja siirtäminen ensin työttömyyspäivärahan ja sen jälkeen eläkkeensaajiksi eli niin sanottuun työttömyyseläkeputkeen on ollut erityisesti suurtyönantajan kannalta edullisempaa kuin olisi saman henkilön siirtyminen työkyvyttömyyseläkkeelle. Näin on edelleen, vaikka työnantajan omavastuusuutta työttömyyseläkkeistä lisättiinkin lainmuutoksella vuonna 1989. Kun työttömyyseläke on lähes yhtä suuri kuin työkyvyttömyyseläke sisältäen eläkettä myös eläkepahtuman ja eläkeiän väliseltä ajalta eli tulevalta ajalta, on se voinut muodostua myös työntekijälle työssä jatkamista paremmaksi vaihtoehdoksi.

Edellä tarkoitettujen ikääntyvien henkilöiden työllistymisen esteiden poistamiseksi ja työssä jatkamisen edistämiseksi työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajat ovat esittäneet tehtäväksi myös eräitä muutoksia työeläkelainsäädäntöön ja vakuutusmaksuperusteisiin. Keinoina ovat ikääntyneistä työntekijöistä aiheutuvien eläkekustannusten jakaminen omavastuisten työnantajien kesken, omavastuulle työnantajalle työttömyyseläkkeestä aiheutuvien kustannusten korottaminen, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen omavastuun kiertämisen ehkäiseminen, työttömyyseläkkeen määrän pienentäminen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajan nostaminen. Samalla korjataan vuoden 1994 lainuudistuksesta aiheutunut usein ennalta arvaamaton työttömyyseläkeoikeuden menetys, joka johtuu siitä, että työntekijä ei täytä työttömyyseläkkeen saamiseksi vaadittavaa tulevan ajan oikeutta koskevaa edellytystä.

Näillä lainsäädännön ja vakuutusmaksuperusteiden muutoksilla arvioidaan olevan osaltaan vaikutusta pitkällä aikavälillä hallitusohjelmassa asetettujen työssä olevien osuuden lisäämistä työikäisestä väestöstä, työmarkkinoilta poistumisiän myöhentämistä ja eläkemaksujen nousupaineen vähentämistä ja koskevien tavoitteiden saavuttamisessa.

Hallitus seuraa sovittujen toimien toteutumista ja arvioi yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa niiden riittävyyttä hallitusohjelman tavoitteiden kannalta. Tämän arvion pohjalta ryhdytään tarvittaessa lisätoimenpiteisiin.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen

Työntekijäin eläkelain (395/1961; TEL) 1 §:n 6 momentissa säädetään eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämisestä. Sen mukaan jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Säännös ei sisällä tilannetta, jossa suurtyönantaja siirtää ikääntyneet työntekijät toisen yhtiönsä palvelukseen siten, että vakuutusmaksu määräytyykin pienityönantajan maksun mukaisena. Tällaiseen vakuutusmaksujen kiertämiseen olisi voitava puuttua ja vakuutusmaksu määrätä sellaisena kuin se olisi ollut ilman keinotekoisia järjestelyjä.

Työttömyyseläke

TEL:n 4 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on muun muassa, että työntekijän eläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välinen aika eli tuleva aika. Lisäksi edellytetään, että hän on työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työeläkeläkeen mukaista peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta ja että hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana eikä hänelle voida osoittaa työtä. Edellytyksenä on myös, että työntekijä esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkkeen tulevaa aikaa koskeva edellytys otettiin lakiin vuoden 1994 alusta.

Tulevan ajan edellytyksen täyttämättä jääminen on merkinnyt myös työttömyyseläkeoikeuden menetystä. Käytännön ongelmana on ollut eläkeoikeuden menettäminen ennalta arvaamattomien tapahtumien kuten liian pitkään jatkuneen tai säännösten kannalta väärään aikaan sattuneen sairausloman tai muun päivärahattoman kauden vuoksi.

TEL:n 4 c §:n 3 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen määräytymisestä. Saman pykälän 8 momentissa säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta työttömyyseläkkeeksi ja 9 momentissa työttömyyseläkkeen jälkeen myönnettävästä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

TEL:n 4 c §:n 3 momentin mukaan työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen liittyy siten tuleva aika, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma sattuu tulevaan aikaan oikeuttavana niin sanottuna jälkikarenssiaikana. Eläketapahtuma on määritelty pykälän 4 momentissa. Sen mukaan työttömyyseläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivästä.

TEL:n 4 c §:n 8 momentin mukaan jos työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä pykälän 2 momentissa on säädetty.

TEL:n 4 c §:n 9 momentin mukaan jos työttömyyseläkkeen saaja tulee työkyvyttömäksi, eläke muutetaan hakemuksesta työkyvyttömyyseläkkeeksi lähinnä seuraavasta mahdollisesta eräntymispäivästä. Täysi työkyvyttömyyseläke määrätään tällöin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi. TEL:n 4 c §:n 2 momentin mukaan, jollei tässä py-

kälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään. Näin ollen työttömyyseläke muuttuu TEL:n 4 §:n 6 momentin mukaan vanhuuseläkkeeksi eläkkeensaajan täyttäessä vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän.

Yksilöllinen varhaiseläke

TEL:n 4 e §:n mukaan sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, vakuutetulle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Varhennus- ja lykkäyskertoimet

Vanhuuseläkkeeseen liittyviä varhennus- ja lykkäyskertoimia määriteltäessä lähtökohtana on ollut, että eläkkeen varhentaminen tai lykkääminen olisi sekä eläkkeensaajalle että eläkejärjestelmälle mahdollisimman kustannusneutraalia. Kertoimien tasoon vaikuttavat siten sovellettava korkotaso ja muut vakuutusmatemaattiset perusteet. Ennen vuotta 1937 syntyneiden henkilöiden osalta varhennuskertoimet ovat kuitenkin eläkepoliittisista syistä pienempiä, koska nämä henkilöt eivät ole vielä voineet saavuttaa työeläkkeen tavoitetasoa.

TEL:n 5 a §:n 1 momentin mukaan jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy. Saman pykälän 2 momentin mukaan, jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan TEL:n 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

TEL:n 5 a §:n 3 momentin mukaan poike-

ten siitä, mitä 2 momentissa säädetään, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen mainitussa momentissa lueteltujen syntymävuosikohtaisten vähennysprosenttien mukaan. Ne pienenevät asteittain siten, että vuonna 1935 syntyneillä varhennuskorroin on 0,48 prosenttia.

Edellä selostetut varhennus- ja lykkäyskertoimet on laskettu 1980-luvun alkupuolella eivätkä ne enää täysin vastaa työeläkejärjestelmän nykyisiä vakuutusmatemaattisia perusteita.

Perhe-eläke

TEL:n 7 h §:n mukaan perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten, kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon lapsikorotusta eikä yhteensovituksen aiheutamaa vähennystä.

Koska TEL:n 4 c §:n 2 momentin mukaan työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään, perhe-eläke määräytyy työttömyyseläkkeen saajan jälkeen samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläkkeen saajan jälkeen.

Yksityisten alojen eläketurvan kustantaminen

TEL:n 12 §:ssä säädetään, miten eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä miten eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään täysitehoisen eli tulevaa aikaa sisältävän työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen kustantamisesta. Sen mukaan työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, ja kuntoutusrahasta, nämä siten määrättyinä kuin tässä lainkohdassa

tarkemmin säädetään, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului mainituissa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella.

Muut yksityisten alojen eläkelait

Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962; LEL) 4 §:n 1 momentissa ja 5 a §:ssä säädetään varhennetusta ja lykätystä vanhuuseläkkeestä ja 4 a §:ssä yksilöllisestä varhaiseläkkeestä vastaavasti kuin TEL:ssä. LEL:n 7 §:ssä säädetään tulevan ajan laskemisesta ja 9 §:ssä eläkekustannuksista vastaamisesta. LEL:n 13 §:ssä on viittaus eräisiin TEL:n lainkohtiin.

Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985; TaEL) 4 §:ssä on eläkkeen suuruuden määrittymistä koskeva säännös, jossa viitataan eräisiin LEL:n lainkohtiin.

Maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969; MYEL) 6 a §:n 2 momentin ja yrittäjien eläkelain (468/1969; YEL) 5 a §:n 2 momentin mukaan näiden lakien mukaista varhennettua vanhuuseläkettä myönnettäessä käytetään TEL:n 5 a §:n 3 momentissa tarkoitetun syntymävuoden 1937 sijasta syntymävuotta 1945. Syntymävuodesta riippuvat vähennysprosentit on lueteltu näissä lainkohdissa ja ne pienenevät asteittain siten, että vuonna 1935 syntyneillä varhennuskerroin on 0,39 prosenttia. MYEL:n 19 §:ssä ja YEL:n 17 §:ssä on viittaussäännös eräisiin TEL:n lainkohtiin.

Merimieseläkelain (72/1956; MEL) 3 a §:n 2 momentin 2 kohdassa on TEL:n 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa vastaava säännös eläkemenoja koskevasta eläkelaitosten vastuunjaosta. MEL:n 15 §:n 5 momentissa on TEL:n 4 e §:n 1 momentin mukainen säännös yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajasta. MEL:n 15 e §:ssä säädetään työttömyyseläkkeestä. Se vastaa TEL:n 4 c §:n säännöksiä. MEL:n 16 f §:n 1 momentissa säädetään TEL:n 7 h §:n 1 momenttia vastaavasti perhe-eläkkeestä. MEL:n 22 §:ssä on samanlaiset vanhuuseläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimet kuin TEL:n 5 a §:ssä.

Kansaneläkelaki

Kansaneläkelain (347/1956; KEL) 22 c §:n mukaiset työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset ovat samat kuin työeläkkeissä.

KEL:n mukaisen yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajasta ja muista saamisen edellytyksistä säädetään KEL:n 20 §:n 1 momentissa ja 22 a §:n 1 momentissa. Ne vastaavat työeläkelakien mukaisen yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisedellytyksiä.

KEL:n 25 a §:ssä säädetään kansaneläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimista. Ne ovat samansuuruiset kuin työeläkkeissä.

KEL:n 26 §:n 2 momentissa ja perhe-eläkelain (38/1969; PEL) 15 b §:n 2 momentissa säädetään varhennetun vanhuuseläkkeen tuloksi lukemisesta. Mainittu eläke luetaan tuloksi kansaneläkkeessä ja perhe-eläkkeen täydennysmäärässä siten, että myös varhennusvähennystä koskevaa osaa pidetään tulona.

Osa-aikaeläkkeen ikäraja

TEL:n 4 f §:n 1 momentin mukaan osa-aikaeläkkeelle siirtymisen alaikäraja on 58 vuotta. Osa-aikaeläkkeen ikäraja on samanlainen kaikissa muissakin yksityisten alojen ja myös valtion ja kunnallisen eläkejärjestelmän mukaisissa osa-aikaeläkkeissä. Näitä osa-aikaeläkkeen ikäraja koskevia pysyviä säännöksiä on, lukuun ottamatta kunnallista eläkejärjestelmää, kuitenkin muutettu 1 päivänä heinäkuuta 1998 voimaan tulleella ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetulla lailla (227/1998) siten, että osa-aikaeläkkeelle siirtymisen alaikäraja on 56 vuotta. Tämä määräaikainen erityislaki on voimassa vuoden 2000 loppuun. Kunnallisen eläkejärjestelmän osalta vastaavanlainen alaikärajan määräaikainen muutos on tehty kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä.

Osa-aikaeläkettä koskevalla erityislailla pyritään siihen, että sillä olisi koko-aikaeläkkeelle siirtymistä lykkäävä vaikutus. Lain voimassa ollessa osa-aikaeläkkeelle siirtymisen on aikaisempaan verrattuna kasvanut merkittävästi. Laki on kuitenkin ollut voimassa niin lyhyen ajan, ettei sen vaikutuksia koko-aikaeläkkeelle siirtymiseen ole voitu vielä riittävästi selvittää sopivan alaikärajan ratkaisemiseksi.

Ikääntyvien työntekijöiden työllistymisedellytysten parantaminen

Ikääntyvien työntekijöiden työllistymisedellytysten parantamiseksi säädettiin 1 päivänä heinäkuuta 1998 voimaan tullut laki 55

vuotta täyttäneen työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta. Laki on voimassa vuoden 2000 loppuun. Tämän määräaikaisen erityislain tarkoituksena on, että ikääntynyt työtön voi ottaa vastaan aikaisempaa heikommin palkatun työn ilman että tulevan ajan eläkeosuus laskettaisiin tämän alempi-palkkaisen työn perusteella. Laki koskee yksityisten alojen eläkelakien lisäksi myös valtion ja kunnallista eläkejärjestelmää.

Lakia sovellettaessa edellytetään, että henkilöllä on oikeus tulevaan aikaan paitsi tällaisen enintään kymmenen kuukautta jatkuvan työsuhteen alkaessa myös eläketapahtumahetkellä. Lain 2 §:n mukaan tällaista, enintään kymmenen kuukautta jatkuvaa työtä tai virkasuhdetta ei oteta huomioon tulevan ajan niin sanottua jälkikarenssiaikaa laskettaessa. Siten tällainen työ- tai virkasuhde ei lyhennä sitä aikaa, jonka tulevan ajan oikeus on voimassa kyseistä työ- tai virkasuhdetta edeltäneestä työstä. Jos tässä laissa tarkoitettu henkilö menee työsuhteeseen sen jälkeen, kun hän työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 2 momentin mukaan on alkanut saada työttömyyspäivärahaa niin sanotuilta lisäpäiviltä, tulevan ajan oikeus aikaisemmasta työsuhteesta säilyy eläketapahtumahetkeen asti TEL:n 6 a §:n 3 momentin nojalla.

Tulevan ajan oikeus ei kuitenkaan säily aikaisemmasta työsuhteesta, jos kyseisessä erityislaissa tarkoitettu henkilö ottaa määräaikaisen, enintään kymmenen kuukautta jatkuvan työn vastaan ennen ensimmäistä työttömyyspäivärahan lisäpäivää. Tämä johtuu siitä, että työttömyyspäivärahan maksamisen 500 päivän enimmäisajan laskeminen aloitetaan uudelleen alusta, ja eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että hakija on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivältä. Kun eläketapahtumahetki näin siirtyy myöhempään ajankohtaan, tulevan ajan oikeus on jo saattanut lakata aikaisemmasta työsuhteesta eläketapahtumahetkellä. Jotta työsuhteen alkamista ei näissä tilanteissa siirrettäisi tulevan ajan menettämisen pelossa, lakia olisi muutettava siten, että uuden työsuhteen vastaanottaminen olisi mahdollista jo ennen 500 työttömyyspäivärahapäivän täyttymistä. Koska tämä laki on osoittautunut tarpeelliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi, sen voimassaoloaika olisi säädettävä pysyväksi.

2.2. Nykytilan arviointi

TEL:n maksutekniikassa sovelletaan työ-

kyvyttömyys- ja työttömyyseläkekustannuksiin muiden kuin pientyönantajien osalta niin sanottua omavastuutekniikkaa joko osittaisena tai täydellisenä. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäisen työnantajan TEL-vakuutusmaksua määrättäessä asianomaisen työnantajan omasta henkilöpiiristä syntyvistä työkyvyttömyys- ja työttömyyskustannuksista siirretään työnantajan kustannettavaksi sitä suurempi osuus, mitä suurempi työnantaja on kyseessä. On katsottu, että riski näistä kustannuksista voi muodostua ikääntyvien työllistymistä ehkäiseväksi. Jos ikääntynyt työntekijä tulee työkyvyttömäksi, omavastuinen työnantaja vastaa tästä eläkkeestä syntyvistä kustannuksista omavastuisesti, vaikka työsuhde olisi jatkunut vasta lyhyehkön ajan. Toisaalta ikääntyneiden työntekijöiden irtisanominen ja siirtäminen ensin työttömyyspäivärahan ja sen jälkeen eläkkeen saajiksi eli niin sanottuun työttömyyseläkeputkeen on ollut edelleenkin suurtyönantajan kannalta edullisempaa kuin olisi saman henkilön siirtymisen työkyvyttömyyseläkkeelle, jota haettaessa aina varmistetaan hakijan kuntoutusmahdollisuudet. Kun työttömyyseläke on lähes yhtä suuri kuin työkyvyttömyyseläke sisältäen eläkettä myös eläketapahtuman jälkeiseltä tulevalta ajalta, se on voinut muodostua myös työntekijälle työssä jatkamista paremmaksi vaihtoehdoksi. Yksilöllisen varhaiseläkkeen nykyinen alaikäraja mahdollistaa työelämästä pois siirtymisen jo 58 vuoden iässä, kun työttömyyseläkkeen alaikäraja on 60 vuotta.

Omavastuinen työnantaja voi vaikuttaa työeläkekustannuksiinsa jakamalla yrityksen pienemmiksi kokonaisuuksiksi ja siirtämällä ikääntyneet työntekijät näihin omavastuun ulkopuolelle jääviin pienyrityksiin. Tällaisiin järjestelyihin, joihin on ryhdytty yksinomaan työeläkevakuutuksen omavastuun kiertämiseksi, on voitava puuttua. Nykyiset säännökset eivät kuitenkaan riittävästi anna mahdollisuutta sivuuttaa näitä järjestelyjä.

Vuonna 1994 voimaan tulleiden lainmuutosten yhteydessä työttömyyseläkkeen saamisen edellytykseksi säädettiin, että työntekijän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika. Tulevan ajan oikeutta ei voi kuitenkaan työsuhteen päättymishetkellä varmasti ennakoida, koska siihen vaikuttavat myös myöhemmät tapahtumat. Tästä säännöksestä on seurannut ennalta arvaamattomia väliinpuotoamistilanteita ja työttömyyseläkeoikeuden menetyksiä, joita ei voida pitää perusteltui-

na. Siksi tulevaa aikaa koskeva edellytys olisi poistettava laista.

Vanhuuseläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimet tulisi määrätä siten, että eläkkeen varhentaminen tai lykkääminen olisi sekä eläkkeensaajalle että eläkejärjestelmälle mahdollisimman kustannusneutraalia. Nykyiset kertoimet eivät enää täytä tätä tavoitetta. Siksi kertoimet on muutettava nykyisten vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaisiksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, että ikääntyvät työttömät voitaisiin mahdollisuuksien mukaan työllistää normaaleille työmarkkinoille. Keinona on yhtäältä kohdentaa työnantajalle työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia kustannuksia uudella tavalla siten, ettei yksittäisen työnantajan riski ikääntyneen työntekijän mahdollisesti aiheuttamista työttömyys- tai työkyvyttömyyskustannuksista enää muodostaisi estettä näiden henkilöiden työllistymiselle. Vakuutusmaksu- perusteita on tarkoitettu muuttaa siten, että yli 50-vuotiaana palkatuista työntekijöistä kolmen ensimmäisen työsuhteavuoden aikana mahdollisesti aiheutuvat työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkekustannukset jaetaan omavastuisten työnantajien kesken.

Tavoitteena on myös edistää ikääntyvien henkilöiden työssä jatkamista ja myöhentää heidän eläkkeelle siirtymistään. Keinona ovat varhaisen kuntoutuksen edistämisen sekä työvoimahallinnon aktiivisten työllistämistoimenpiteiden ohella myös eläkelainsäädäntöön tehtävät muutokset. Tavoitteeseen pyritään yhtäältä työttömyyseläkkeen määrän pienentämisen ja toisaalta työttömyyseläkkeestä työnantajalle aiheutuvien kustannusten lisäämisen avulla. Näin työttömyyseläkkeestä tulisi sekä työnantajalle että työntekijälle nykyistä vähemmän houkutteleva vaihtoehto työn jatkamiselle. Samalla työnantajan eläkekustannusten omavastuun kiertäminen kiellettäisiin lainsäädännöllä.

Myös yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottamisella kahdella vuodella pyritään siihen, että eläkkeelle siirryttäisiin nykyistä myöhemmin.

Osa-aika-eläkkeen alennetun ikärajan vaikutuksista työssä jatkamiseen ei vielä ole

saatavissa riittävästi tietoa. Sen vuoksi alennetun ikärajan voimassaoloa jatkettaisiin vielä kahdella vuodella, ja tänä aikana selvitetäisiin osa-aika-eläkkeeseen sopiva ikäraja.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Työttömyyseläke

Nykyisin yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisen työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että eläkettä määrättäessä voidaan ottaa huomioon eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän täyttämisen välinen aika eli tuleva aika. Käytännössä tämä edellytys on aiheuttanut useita välinputoamistilanteita, joissa tulevan ajan oikeuden menetys esimerkiksi irtisanomisen yhteydessä maksettavan kertakorvauksen tai työttömyyden aikana maksetun sairauspäiväraajakson vuoksi on merkinnyt samalla koko työttömyyseläkeoikeuden menetyksiä. Eläkelaitoksilta on myös pyydetty paljon ennakkolaskelmia, jotta työntekijöiden irtisanominen voitaisiin ajoittaa siten, että heidän työttömyyseläkeoikeutensa on turvattu. Ennakkolaskelmalla ei ole kuitenkaan voitu läheskään aina varmistaa eläkeoikeutta, koska laskelmaa tehtäessä vallinneet tekijät ovat saattaneet muuttua myöhemmin.

Edellä mainittujen epäkohtien poistamiseksi ehdotetaan, että tulevan ajan oikeutta koskeva edellytys poistetaan laista. Ehdotuksen mukaan työttömyyseläke voitaisiin siis myöntää ansaitun eläkeoikeuden mukaisena vapaakirjaeläkkeenä. Tällainen työttömyyseläke säilyisi vapaakirjaeläkkeenä myös sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi.

Ehdotettua muutosta sovellettaisiin taannehtivasti myös niihin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa mutta kuitenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Tällöin työttömyyseläke laskettaisiin niiden säännösten mukaan, jotka olivat voimassa eläketapahtumahetkellä. Eläketapahtuma määritellään 4 c §:n 3 momentin mukaan siten, kuin se olisi aikanaan määritelty, jollei tulevan ajan edellytystä olisi vaadittu.

Jos työttömyyseläkehakemus on hylätty siksi, ettei hakija ole täyttänyt tulevaa aikaa koskevaa edellytystä, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskee henkilöä, joka ei ole edes

hakenut työttömyyseläkettä. Tällaiset henkilöt ovat useimmiten saaneet jotakin sosiaaliturvaetuutta, joka olisi perittävä takaisin, jos eläke myönnettäisiin taannehtivasti. Tällaisten takautumisvaatimusten ja takaisinperintöjen ehkäisemiseksi ehdotetaan, että eläke myönnettäisiin hakemista seuraavan kuukauden alusta, aikaisintaan kuitenkin lain voimaantulosta alkaen. Riittävän hakuajan varaimiseksi ehdotetaan, että työttömyyseläke myönnettäisiin vuoden 2000 alusta, jos hakemus on tehty kuukauden kuluessa lain voimaantulosta.

Työttömyyseläkkeen määräytymistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaikka työntekijällä olisikin TEL:n 6 a §:n mukaan oikeus tulevaan aikaan, työttömyyseläkkeeseen ei enää lisättäisi eläkkeen alkamispäivän ja vanhuuseläkeiän väliseltä ajalta eli tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeenosaa. Työttömyyseläke myönnettäisiin näin ollen ainoastaan karttuneen eläketurvan mukaisena.

Työttömyyseläkkeen nykyinen eläketapahtuma, ensimmäinen työttömyyspäivärahapäivä 60 viikon aikana työttömyyspäivärahadistuksen päiväyksestä taaksepäin laskettuna, on ollut eläkkeen hakijoiden kannalta vaikea ymmärtää ja myös toimeenpanon kannalta hankala. Eläketapahtuman määrittelyä selkiennytettäisiin nykyisestä. Ehdotuksen mukaan eläketapahtumapäivä olisi se päivä, jolloin kaikki eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät eli yleensä työttömyyseläkkeen alkamispäivää edeltävä päivä.

Jos työttömyyseläkkeen saaja tulisi työkyvyttömäksi, täysi työkyvyttömyyseläke määrättäisiin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi, joten työkyvyttömyyseläkkeeseen ei tällöin lisättäisi tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeenosaa. Tulevan ajan eläkeosuus ja tältä ajalta laskettava työeläkelisä ja lapsikorotus lisättäisiin kuitenkin eläkkeeseen työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Näin meneteltäisiin myös silloin, kun työttömyyseläke on ensin muutunut työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka sitten muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Tuleva aika sekä työeläkelisä otettaisiin huomioon myös myönnettäessä perhe-eläke tällaisen eläkkeensaajan jälkeen.

Ehdotuksen mukaan työttömyyseläke voisi siis olla joko vapaakirjaeläke, johon ei lainkaan liity tulevan ajan oikeutta, tai sellainen työttömyyseläke, jota määrättäessä tulevan ajan oikeus on syntynyt TEL:n 6 a §:n mukaan, mutta tulevalta ajalta laskettava elä-

keenosa lisätään eläkkeeseen vasta, kun työttömyyseläke tai sen jälkeen työttömyyseläkkeen suuruusena myönnetty työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi tai kun tällaisen työttömyys- tai työkyvyttömyyseläkkeen perusteella myönnetään perhe-eläke. Lisäksi voimaantulosäännöksellä turvataisiin tietyin edellytyksin vuonna 1944 ja sitä ennen syntyneille nykyisen lainsäädännön mukainen tulevan ajan työttömyyseläke.

KEL:n mukaisen työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on nykyisin, että henkilöllä on oikeus tulevan ajan sisältävään työttömyyseläkkeeseen työeläkejärjestelmästä. Jotta yksityisten alojen työeläkelakien ja KEL:n mukaisen työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset olisivat edelleenkin samat, poistettaisiin vaatimus tulevan ajan oikeudesta myös KEL:n mukaiseen työttömyyseläkkeeseen. Näin ollen työeläkejärjestelmästä pieneen vapaakirjan perustuvaa työttömyyseläkettä saava henkilö voisi saada myös KEL:n mukaista työttömyyseläkettä. Jos henkilö ei ole ollut työssä TEL:n 4 c §:n 1 momentissa säädettyä aikaa ennen työttömäksi joutumistaan, hänellä ei edelleenkään olisi oikeutta työttömyyseläkkeeseen kummastakaan järjestelmästä.

Yksilöllinen varhaiseläke

Yksityisten alojen eläkelakien mukaisen yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 60 vuoteen. Työntekijä, joka on syntynyt vuonna 1943 tai sitä aikaisemmin, säilyttäisi kuitenkin oikeutensa saada yksilöllistä varhaiseläkettä nykyisen ikärajan mukaan. Ikärajan korotuksen vuoksi yksilöllisen varhaiseläkeoikeuden menettävät työntekijät voisivat hakea työkyvyttömyyseläkettä. Tällöin eläkelaitoksen on varmistettava, että henkilön mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Tällä tavalla toteutetaan osaltaan 58- ja 59-vuotiaiden työntekijöiden oikeutta varhaisen kuntoutuksen selvittelyyn.

Myös KEL:n mukaisen yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuodesta 60 vuoteen.

Yksityisten alojen eläketurvan kustantaminen

Täysitehoisten työttömyyseläkkeiden ra-

hastointia ehdotetaan korotettavaksi siten, että eläkevastuusta rahastoidaan nykyisen viidenkymmenen prosentin sijasta kahdeksankymmentä prosenttia. Lisäksi työttömyyseläkkeen rahastoinnin edellytyksistä ehdotetaan poistettavaksi nykyinen viiden vuoden työsuhteen kestovaatimus. Samalla työkyvyttömyyseläkkeen rahastointi ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös sen eläkevastuusta rahastoitaisiin nykyisen sadan prosentin sijasta kahdeksankymmentä prosenttia. Nämä rahastointia koskevat muutokset toteutettaisiin, jotta työeläkeyhtiöt voisivat hakea TEL-maksun perusteisiin sellaiset muutokset, joiden jälkeen omavastuuteknikka ei nykyiseen tapaan vaikeuttaisi ikääntyneiden työntekijöiden työssä pysymistä ja työllistymistä.

TEL-vakuutusmaksun perusteet vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö työeläkevakuutusyhtiöiden hakemuksesta. Maksuperusteissa keski suurten ja suurten työnantajien työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden rahastoinnista aiheutuvat kustannukset kohdistetaan kokonaan tai osittain kysymyksessä oleville työnantajille. Jotta omavastuiset työnantajat eivät pidättäytyisi ikääntyneen työvoiman työhönotosta työkyvyttömyys- tai työttömyysriskin ja sen toteutumisen seurauksena syntyvien kustannusten pelossa, vakuutusmaksuperusteita muutettaisiin siten, että yli 50-vuotiaana palkatuista työntekijöistä kolmen ensimmäisen työsuhdevuoden aikana mahdollisesti aiheutuvat työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkekustannukset jaetaan omavastuisten työnantajien kesken.

Ehdotettua uutta lainsäädännöstä sovellettaisiin niihin työttömyyseläkkeisiin, joissa sovelletaan ehdotettua uutta TEL:n 4 c §:n 3 momentin toista virkettä. Työkyvyttömyyseläkkeissä säännöstä sovellettaisiin, jos eläketapahtuma on sattunut lain voimassa ollessa.

Varhennus- ja lykkäyskertoimet

Yksityisten alojen eläkelakien mukaiset varhennus- ja lykkäyskertoimet on pyritty määrittelemään kustannusneutraalisti. Nykyiset kertoimet on laskettu 1980-luvun alkupuolella. Sen jälkeen työeläkejärjestelmässä sovellettavat vakuutusmatemaattiset perusteet ovat muuttuneet muun muassa odotettavissa olevan eliniän kasvamisen ja eläkkeelle siirtymiskäytännön muuttumisen seurauksena. Työeläkkeiden rahoitustekniikkaa on puoles-

taan muutettu peruseläkkeissä siten, että näihin vakuutusmatemaattisiin perusteisiin liittyvä rahastokorko on alennettu kolmeen prosenttiin vuoden 1997 alusta lukien, kun se aiemmin oli viisi prosenttia. Näiden muutosten vuoksi on perusteltua tarkistaa myös vanhuuseläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimet siten, että ne vastaavat näitä uusia vakuutusmatemaattisia perusteita. Näin ollen sekä vanhuuseläkkeen varhennusvähennystä että lykkäyskorotusta ehdotetaan pienennettäväksi siten, että varhennuskerroin olisi nykyisen 0,5 sijasta 0,4 prosenttia jokaiselta varhennuskuukaudelta ja lykkäyskerroin olisi nykyisen yhden prosentin sijasta 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy 65 vuoden iän täyttämistä seuravan kuukauden alusta.

Myös LEL:iin, TaEL:iin, YEL:iin ja MYEL:iin ja MEL:iin tehtäisiin TEL:n muutoksia vastaavat muutokset. Suurin osa muutoksista toteutuisi kuitenkin näissä laeissa olevien viittaussäännösten kautta.

KEL:n 25 a §:ssä säädetyt vanhuuseläkkeen varhennus- ja lykkäyskertoimet muutettaisiin myös TEL:n muutoksia vastaavasti.

Osa-aikaeläkkeen ikäraja

Yksityisten alojen ja valtion eläkejärjestelmän mukaista osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä toistaiseksi voimassa olevaa 58 vuoden alaikärajaa on alennettu 56 vuoteen määräaikaisella erityislailla ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä. Valtion eläkelakiin (280/1966; VEL) olevan viittaussäännöksen kautta laki koskee myös evankelisluterilaisen kirkon eläkejärjestelmää. Se koskee myös kunnallista eläkejärjestelmää. Laissa oleva osa-aikaeläkkeen 56 vuoden alaikäraja ei kuitenkaan koske kunnallista eläkejärjestelmää, jonka osalta asiasta säänneltiin kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännössä. Laki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja se on voimassa vuoden 2000 loppuun.

Tällä määräaikaisella erityislailla pyritään siihen, että sillä olisi koko-aikaeläkkeelle siirtymistä lykkäävää vaikutusta. Laki on kuitenkin ollut voimassa niin lyhyen aikaa, ettei sen vaikutuksia eläkkeelle siirtymiseen voida vielä selvittää. Sopivan ikärajan ratkaisemiseksi lain voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2002 loppuun saakka.

Ehdotettu muutos koskisi yksityisten alojen, valtion, evankelisluterilaisen kirkon ja

kunnallista eläkejärjestelmää, kuitenkin siten, ettei määräaikaista oleva 56 vuoden alaikäraja koskisi edelleenkin viimeksi mainittua eläkejärjestelmää. Tarkoituksena on, että kunnallisen eläkejärjestelmän osalta osa-aikaeläkkeen 56 vuoden alaikärajan jatkamisesta vuoden 2002 loppuun säänneltäisiin kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännöksiä.

Ikääntyvien työntekijöiden työllistymisedellytysten parantaminen

Ikääntyvien työntekijöiden työllistymisedellytysten parantamiseksi säädettiin 1 päivänä heinäkuuta 1998 voimaan tullut määräaikainen erityislaki 55 vuotta täyttäneiden työttömän työllistämisedellytysten parantamisesta. Laki on voimassa vuoden 2000 loppuun. Myös tämä laki koskee yksityisten alojen eläkejärjestelmän lisäksi valtion ja kunnallista eläkejärjestelmää.

Lain tarkoituksena on, että ikääntynyt työntekijä voi ottaa vastaan aikaisempaa heikommin palkatun työn ilman, että tulevan ajan eläkeosuus laskettaisiin tämän alemmpipalkkaisen työn perusteella. Laki on osoittautunut tarpeelliseksi, joten se ehdotetaan säädettäväksi pysyväksi.

Nykyistä lakia sovellettaessa edellytetään, että henkilöllä on oikeus tulevaan aikaan paitsi tällaisen enintään kymmenen kuukautta jatkuvan työsuhteen alkaessa myös eläketapahtumahetkellä. Jos tällainen henkilö menee työsuhteeseen sen jälkeen kun hän on alkanut saada työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 2 momentin mukaan niin sanotuilta lisäpäiviltä, tulevan ajan oikeus aikaisemmasta työsuhteesta säilyy eläketapahtumahetkeen asti TEL:n 6 a §:n 3 momentin nojalla.

Tulevan ajan oikeus ei kuitenkaan aina säily, jos tällainen henkilö ottaa työn vastaan ennen ensimmäistä lisäpäivää. Tämä johtuu siitä, että tällaisen ennen lisäpäivää alkaneen uuden, enintään kymmenen kuukauden työsuhteen perusteella työttömyyspäivärahoikeus saattaa alkaa uudelleen. Koska eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työttömyyspäivärahoikeus on päättynyt eli 500 päivärahopäivää on tullut täyteen, työttömyyspäivärahan uudelleen alkamisen vuoksi eläketapahtumahetki siirtyy samalla myöhemmäksi. Kun tulevan ajan oikeus tutkitaan eläketapahtumahetkellä, on aikaisemman, parempipalkkaisen työsuhteen päättymisestä

tällaisessa tapauksessa kulunut jo niin pitkä aika, ettei aikaisemman työsuhteen perusteella enää ole oikeutta tulevaan aikaan. Tuleva aika liittyy tällöin uuteen, enintään kymmenen kuukauden työsuhteeseen mainitun erityislain 3 §:n 4 momentin mukaan. Jos työsuhteeseen sijaan alkaa vasta ensimmäisen lisäpäivän jälkeen, työttömyyspäivärahoikeus ei ala uudelleen eikä eläketapahtumahetki siirry myöhemmäksi.

Jotta työsuhteen alkamista ei näissä tilanteissa siirrettäisi tulevan ajan menettämisen pelossa, lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uuden työsuhteen vastaanottaminen olisi mahdollista jo ennen 500 työttömyyspäivärahopäivän täyttymistä. Siksi ehdotetaan, että tulevan ajan oikeuden katsottaisiin tätä lakia sovellettaessa olevan voimassa, jos se oli voimassa vielä mainitun, enintään kymmenen kuukautta jatkuneen työsuhteen alkaessa. Enää ei siis edellytettäisi, että tulevan ajan tulisi olla voimassa myös eläketapahtumahetkellä. Sen sijaan eläkettä laskettaessa tuleva aika luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi eläketapahtumasta vanhuuseläkeiän täyttämiseen kuten nykyisin.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

4.1. Yksityisten alojen eläkejärjestelmä

Alla esitetään luettelona karkeat suuruusluokka-arviot keskeisten muutosten vaikutuksista eläkemenoon. Arviot eivät sisällä mahdollisten käyttäytymismuutosten vaikutuksia. Niinpä keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän ei ole oletettu kohoavan enempää kuin muutokset sitä teknisesti muuttavat, kuten esimerkiksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto.

Muutokset on esitetty prosentteina yksityisen sektorin palkka- tai työtulosummasta ja ne koskevat tulevaisuutta keskipitkällä aikavälillä. Kyseinen palkkasumma nykyrahassa arvioidaan aikavälillä 2000–2010 tasoon 200–260 miljardia markkaa, joten yksi prosentin kymmenesosa vastaa 200–260 miljoonan markan vuotuista eläkemenon muutosta.

Toimenpide vaikutus %-yksikköä, noin

YVE-ikärajan korotus	-0,1
Työttömyyseläkkeiden tulevan ajan poisto	-0,1
Tulevan ajan vaatimuksesta luopuminen	+0,1

YEL:n ja MYEL:n mukaisissa eläkkeissä

ei varhennus- ja lykkäyskertoimien muutosta lukuun ottamatta aiheudu pysyvää muutosta valtion maksuosuuksiin. Uudistuksen alkuvaiheessa vähäistä säästöä voi syntyä niin kauan, kuin muutos ei vaikuta keskimääräiseen TEL-maksuun.

MEL:n piirissä vakuutettujen palkkasumma on nykyisin noin 1,5 miljardia markkaa, josta 0,1 prosenttia on 1,5 miljoonaa markkaa. Muutoksien taloudelliset vaikutukset olisivat MEL:n osalta samansuuntaiset kuin muiden yksityisten alojen eläkkeiden osalta. Arvion mukaan muutoksilla ei olisi juurikaan vaikutusta MEL:n mukaiseen valtionosuuteen.

Vaikutus yksityisten alojen eläkevakuutusmaksuun

Vaikutukset maksutasoon ovat pitkällä aikavälillä samat kuin eläkemenoon. Työttömyyseläkkeiden rahastoinnin lisäys nostaa alkuvaiheessa vakuutusmaksua. Sitä kuitenkin kompensoi työkyvyttömyyseläkkeissä tapahtuva rahastoinnin asteen alentaminen.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen ikärajan muutoksen kustannusvaikutus on enintään 0,1 prosentin lisäys yksityissektorin palkka- tai työtu-
losummasta vuosina 2001–2010. Sen jälkeen osa-aikaeläkkeen ikärajan alentamisen vaikutukset poistuvat ja ehdotettu uudistuskokonaisuus lievästi alentaa eläkemenoja.

Varhennus- ja lykkäyskorotus

Esitettyjen varhennus- ja lykkäyskertoimien muutosten yhteisvaikutuksesta yksityisen sektorin eläkemeno kasvaisi voimaantulovuonna kolme - neljä miljoonaa markkaa. Voimaantulovaiheen jälkeen eläkemeno kasvaisi pikkuhiljaa siten, että noin 30 vuoden kuluttua eläkemenon lisäys olisi arviolta 40–50 miljoonaa markkaa vuodessa. Vastaavasti esitetyt muutokset kasvattaisivat valtion osallistumista YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden kustantamiseen voimaantulovuonna noin miljoonaa markkaa ja voimaantulovaiheen jälkeen viisi - kuusi miljoonaa markkaa.

Vaikutukset eläkkeensaajan kannalta

Kun työttömyyseläkkeeseen ei enää liitet-

täisi tulevaa aikaa, työttömyyseläke pienenis niillä eläkkeensaajilla, jotka jäivät uusien säännösten mukaiselle työttömyyseläkkeelle 60 vuoden iässä. Enimmillään pienennys vastaisi neljän prosentin eläkkeen karttumaa. Tätä myöhemmin eläkkeelle siirtyvillä pienennys olisi vastaavasti pienempi. Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nousisi 60 vuoteen vuonna 1944 tai sen jälkeen syntyneillä henkilöillä. MEL-eläkkeissä työttömyyseläkkeen tulevan ajan poistamisesta johtuva pienennys vastaisi enimmillään noin 6,5 prosentin eläkkeen karttumaa, jos eläke myönnetään 60 vuoden iässä. Kuitenkin niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat olleet MEL-palveluksessa vähintään 25 vuotta, karttuman vähennystä ei tapahtuisi.

Varhennettu vanhuuseläke olisi aikaisempaa suurempi kun varhennusvähennys pienenis. Ehdotuksen mukaan 60-vuotiaana varhennetulle vanhuuseläkkeelle jäävällä eläke pienenis 24 prosenttia nykyisen 30 prosentin sijasta. Lykkäyskorotus olisi aikaisempaa pienempi. Eläkkeen lykkäminen 65 vuoden iästä vuodella suurentaisi eläkettä 7,2 prosenttia nykyisen 12 prosentin sijasta.

4.2. Kansaneläkejärjestelmä

Vaikutukset kansaneläkemenoon on niin ikään laskettu ottamatta huomioon mahdollisten käyttäytymismuutosten vaikutusta. Ehdotettujen suojasäännösten vuoksi monet ehdotetuista muutoksista eivät vaikuta lähi-vuosien eläkemenoon. Nykyisistä lisäpäiviin oikeutetuista työttömyyspäivärahan saajista on lisäpäivillä noin 35 700 henkilöä, joista ansiosidonnaisella päivärahalta on noin 35 000 ja peruspäivärahalta 700. Vastaavasti alle 500 päivää työttömyyspäivärahaa saaneista lisäpäiviin oikeutetuista työttömistä on ansiosidonnaisella päivärahalta 25 000 ja peruspäivärahalta 1 000. Suurin osa näistä henkilöistä siirtyy 60 vuotta täyttäessään työttömyyseläkkeelle. Näiden henkilöiden eläkkeisiin muutokset eivät vaikuta.

Tulevalta ajalta laskettavan eläkkeenosan poisjättäminen työttömyyseläkkeessä

Ehdotuksen mukaan muutos ei koskisi niitä ennen 1945 syntyneitä työttömiä, jotka ovat työttömiä lain tullessa voimaan tai ovat olleet pitkään työttöminä vuoden 1999 aikana. Muutos alkaisi siten vaikuttaa vasta vuonna 2004 tai sen jälkeen alkavissa eläk-

keissä. Tasapainotila saavutettaisiin vuonna 2009. Kansaneläkettä saavilla vaikutus työeläkkeeseen olisi keskimäärin noin 200 markkaa kuukaudessa, jolloin kansaneläkkeen kasvu olisi keskimäärin 100 markkaa kuukaudessa. Vaikutus eläkemenoon ensi vuosikymmenellä riippuu suuresti niin sanottujen suurten ikäluokkien työttömyyden tasosta seuraavan vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Vuosina 2005—2010 työttömyyseläkkeen saajia arvioidaan olevan keskimäärin vajaa 60 000, kun työttömyyden on oletettu alenevan tasaisesti viiteen prosenttiin vuoteen 2010 mennessä. Kansaneläkettä kaikista työttömyyseläkkeen saajista saisi arviolta noin 40 prosenttia, jolloin kansaneläkkeen kasvu olisi tasapainotilanteessa vuodesta 2009 lähtien noin 30 miljoonaa markkaa.

**Tulevan ajan poistaminen
työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä**

Tulevan ajan oikeutta koskeva työttömyyseläkkeen edellytys poistetaan takautuvasti. Vuodesta 1994 lähtien tulevan ajan vaatimus on aiheuttanut noin 3 000 henkilölle työttömyyseläkkeen menetyksen. Nykyisin he saavat yleensä työmarkkinatukea. Vapaakirjaeläkkeen suuruudeksi arvioidaan 2 000 markkaa kuukaudessa, jolloin kansaneläke olisi keskimäärin 1 500 markkaa ja kansaneläkkeen kasvu lain tullessa voimaan noin 55 miljoonaa markkaa, joka poistuu viidessä vuodessa henkilön tullessa vanhuuseläkkeikään. Uusia vapaakirjaeläkkeitä alkaisi vuosittain noin 500, joka vastaisi noin 10 miljoonan markan menoa vuosittain. Kaiken kaikkiaan lainmuutos aiheuttaisi lähivuosina arviolta noin 60 miljoonan markan kansaneläkkeen kasvuun vuosittain. Työmarkkinatukimeno kuitenkin pienenee noin 100 miljoonaa markkaa, jolloin valtion menot alenevat noin 40 miljoonaa markkaa. Yhteiskunnalle syntyy lisäkustannuksia siltä osin, kun kokonaisuus on työmarkkinatukea suurempi, arviolta noin 40 miljoonaa markkaa vuodessa.

**Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan
korottaminen 60 vuoteen**

Työntekijä, joka on syntynyt 1943 tai aikaisemmin, säilyttää oikeuden nykyiseen ikärajaan. Muutos vaikuttaa siten vasta vuo-

desta 2002 lähtien. Vuonna 2002 eläkemenon arvioidaan alentuvan noin 3 miljoonaa markkaa ja tasapainotilanteessa vuodesta 2003 lähtien noin 10 miljoonaa markkaa. Työkyvyttömyyseläkemeno voi kuitenkin kasvaa jossain määrin.

Varhennusvähennys ja lykkäyskorotus

Varhennettuja vanhuuseläkkeitä alkanee lähivuosina noin 1 000 kappaletta vuodessa. Varhennusvähennyksen pienentämisestä aiheutuva kansaneläkkeen lisäys olisi voimaantulovuonna noin 0,3 miljoonaa markkaa ja kasvaisi vuosittain noin 0,6 miljoonaa markkaa nousten pitkän ajan kuluessa noin 10—15 miljoonaa markkaan. Lykättyjä eläkkeitä alkanee noin 100 vuodessa. Muutoksesta aiheutuva menojen säästö on vähäinen, pitkälläkin aikavälillä vain noin yksi miljoona markkaa vuodessa.

4.3. Valtion eläkejärjestelmä

Osa-aikaeläkkeen ikärajan pitäminen 56 vuodessa 58 vuoden sijasta vielä vuosien 2001 ja 2002 ajan aiheuttaisi valtion eläkejärjestelmässä lisäkustannuksia arviolta noin 28 miljoonaa markkaa vuonna 2001 ja noin 56 miljoonaa markkaa vuonna 2002. Vuoden 2002 jälkeen osa-aikaeläkkeen määräaikaisesta alentumisesta aiheutuva eläkemenoja lisäävä vaikutus poistuu vuoteen 2012 mennessä. Muilta osin ehdotetuilla muutoksilla ei olisi valtion eläkejärjestelmän kannalta taloudellista merkitystä.

4.4. Kunnallinen eläkejärjestelmä

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole kunnallisen eläkejärjestelmän kannalta taloudellista merkitystä.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu työmarkkinoiden keskusjärjestöjen ja työeläkelaitosten edustajien heinäkuun 2 päivänä 1999 tekemään ehdotukseen. Jatkovalmistelu on tehty sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä edellä mainittujen järjestöjen sekä eläketurvakeskuksen, merimieseläkekassan ja kansaneläkelaitoksen edustajien kanssa.

Esityksessä ehdotetut merimieseläkejärjestelmää sekä valtion ja kunnallista eläkejärjestelmää koskevat muutokset perustuvat näihin järjestelmiin tehtävistä muutoksista neuvottelevien työmarkkinaosapuolten suostumukseen ja näistä järjestelmistä huolehtivat eläkelaitokset ovat omalta osaltaan osallistuneet esityksen valmisteluun.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tässä esityksessä ehdotetut työttömyyseläkettä, yksilöllistä varhaiseläkettä sekä varhennus- ja lykkäyskorotuksia koskevat muutokset tehdään soveltuvin osin myös julkisten alojen työeläkesäännöksiin ottaen huomioon myös niihin aikaisemmin tehdyt muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

1 §. Pykälän 6 momenttiin, jossa jo nykyään säädetään eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämisestä, lisätään vakuutusmaksujen kiertämisestä ehkäisevä säännös. Ehdotetun muutoksen mukaisen 6 momentin mukaan jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi tai vakuutusmaksun välttämiseksi oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa tai vakuutusmaksua perittäessä on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Jos yri-tyksessä tapahtuneen järjestelyn ilmeisenä tarkoituksena on ollut kiertää työnantajan työkyvyttömyys- tai työttömyysvastuuta koskevia määräyksiä, eläkelaitos voi määrätä vakuutusmaksun ennen mainittua järjestelyä vallinneen tilanteen mukaan. Tällöin työnantajalla tulisi olla oikeus hakea eläkelaitoksen ratkaisuun muutosta 22 §:ssä tarkoitetulla perustevalituksella. Siksi 22 §:ään lisättäisiin viittaussäännös, jonka mukaan työnantajalla on perustevalitusoikeus myös vastuunkierotilanteissa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, johon siirrettäisiin säännös eläketurvakeskuksen oikeudesta antaa soveltamisratkaisu. Sen mukaan jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, asian ratkaisee asianomaisen työnantajan, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Sama koskisi tilannetta, jossa voidaan epäillä kysymyksessä olevan ehdotetun 6 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu eläketurvan järjestä-

misvelvollisuuden tai vakuutusmaksun kiertäminen.

4 §. Koska nykyiset erilliset ikäluokkakoh- taiset varhennusvähennyskertoimet esitetään kumottavaksi, pykälän 2 momentista olisi poistettava viittaus kumottavaksi ehdotettuun 5 a §:n 3 momenttiin. Samalla 2 momentin kieliasua tarkistettaisiin.

4 c §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan oikeut- ta koskeva edellytys poistetaan laista. Sään- nöstä sovellettaisiin taannehtivasti myös nii- hin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa, mutta kui- tenkin 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

Jos työntekijän työttömyyseläkehakemus on hylätty siksi, ettei hän ole täyttänyt tule- vaa aikaa koskevaa edellytystä, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edelly- tykset. Sama koskee henkilöä, joka ei ole edes hakenut työttömyyseläkettä. Työttö- myyseläke määrättäisiin tällöin vapaakirja- eläkkeenä eikä sen määrä muuttuisi sen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi. Ehdotetun voimaantulosäännöksen mukaan työttömyys- eläke myönnettäisiin tällöin hakemista seu- raavan kuukauden alusta, aikaisintaan kui- tenkin lain voimaantulosta lukien. Jos hake- mus on tehty vuoden 2000 tammikuun lop- puun mennessä, eläke myönnettäisiin niin ikään lain voimaantulosta alkaen.

Selvyyden vuoksi nykyisen pykälän 1 mo- mentin 2 ja 3 kohdan järjestys muutettaisiin ja samalla täsmennettäisiin ehdotetussa 3 kohdassa mainittu työvoimaviranomainen työvoimatoimistoksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään työttö-

myyseläkkeen alkamisesta. Lainkohtaa muutettaisiin siten, että työttömyyseläke alkaa sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeenhakija täyttää kaikki eläkkeen saamisen edellytykset. Muutos on seurausta uudesta eläketapahtuman määrittelystä. Lisäksi työttömyyseläkkeen alkamisaikakohtaa täsmennettäisiin niissä tilanteissa, joissa työvoimatoimiston todistuksen hakeminen syystä tai toisesta viivästyy. Eläkkeen hakijalla olisi työttömyyspäivärahaa koskevan todistuksen saatuaan kuukausi aikaa hakea työvoimatoimiston todistus työttömyydestä. Tällöin eläke alkaisi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työttömyyspäivärahan suorittaminen päättyy. Jos työvoimatoimiston todistuksen saaminen syystä tai toisesta viivästyy, työttömyyseläke alkaisi työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläke myönnettäisiin edelleen enintään kuusi kuukautta takautuvasti, jollei ole pätevää syytä maksaa eläkettä takautuvasti pitemmältä ajalta.

Pykälän 3 momentin säännöksiä työttömyyseläkkeen määräytymisestä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaikka työntekijällä olisi 6 a §:n mukaan oikeus tulevaan aikaan, työttömyyseläkkeeseen ei enää lisättäisi sitä osaa eläkkeestä, joka perustuu eläketapahtuman ja vanhuuseläkeiän väliseen aikaan. Työttömyyseläke laskettaisiin siten ainoastaan karttuneen eläketurvan mukaisena. Näin ollen myöskään tulevan ajan osalta eläkkeeseen laskettava työeläkelisää ja lapsikorotusta ei lisättäisi eläkkeeseen. Laissa käytettäisiin tulevalta ajalta laskettavan eläkkeen osan ja tältä ajalta laskettavan työeläkelisän ja lapsikorotuksen yhteismäärästä nimitystä tulevan ajan eläkkeenosaa. Samalla työttömyyseläkkeen eläketapahtuman määritelmä muutettaisiin siten, että eläketapahtumapäivä olisi se päivä, jolloin kaikki työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät.

Pykälän 8 momentissa säädetään osatyökyvyttömyyseläkkeen saajalle myönnettävän työttömyyseläkkeen määräytymisestä. Siihen ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan työttömyyseläkkeeseen ei tässäkään tilanteessa lisättäisi tulevalta ajalta laskettavaa eläkkeen osaa eikä tulevalta ajalta laskettavaa työeläkelisää ja lapsikorotusta eli tulevan ajan eläkkeenosaa.

Pykälään ehdotetaan säädettäväksi uusi 10 momentti. Sen mukaan tulevan ajan eläkkeenosaa lisättäisiin vanhuuseläkkeeseen työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläk-

keeksi. Jos työttömyyseläkkeen saaja, jonka työttömyyseläkkeeseen ei sisälly tulevan ajan eläkkeen osaa, tulisi työkyvyttömäksi, täysi työkyvyttömyyseläke määrättäisiin maksetun työttömyyseläkkeen suuruiseksi. Näin ollen tällaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseenkään ei lisättäisi tulevan ajan eläkkeenosaa. Työttömyyseläkkeen muuttamisesta saman suuruiseksi työkyvyttömyyseläkkeeksi säädetään nykyisessä 4 c §:n 9 momentissa, jota ei näin ollen tarvitse muuttaa. Kun tällainen työttömyyseläkkeestä työkyvyttömyyseläkkeeksi muuttunut eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, myös tällöin vanhuuseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan eläkkeenosaa. Myös tästä ehdotetaan säädettäväksi uudessa 10 momentissa.

Uudessa 11 momentissa ehdotetaan selvyden vuoksi säädettäväksi siitä, että työttömyyseläke, johon liittyy tulevan ajan oikeus, mutta johon 4 c §:n 3 momentin mukaan ei kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkkeenosaa, sekä sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty mainitun työttömyyseläkkeen jatkoksi, katsottaisiin kuitenkin TEL:a sovellettaessa täysitehoiseksi eläkkeeksi. Tällä on merkitystä muun muassa uuden eläkeoikeuden karttumiseen 6 §:n 1 momentin mukaan ja myönnettäessä eläkettä entisin perustein 6 c §:n 2 momentin mukaan sekä 12 §:ssä tarkoitettussa vastuunjaossa. Vapaakirjana myönnettävään työttömyyseläkkeeseen tällä säännöksellä ei ole vaikutusta, ja siten vapaakirjaeläkettä saava voi ansaita uutta eläkeoikeutta eläkkeellä ollessaan.

4 e §. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 58 vuodesta 60 vuoteen. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksistä säädetään pykälän 1 momentissa, johon muutettaisiin uusi 60 vuoden ikäraja.

5 a §. Pykälän 1 momentin lykkäys- ja pykälän 2 momentin varhennuskerroin ehdotetaan alennettavaksi siten, että lykkäyskorotus olisi 0,6 prosenttia eläkkeen alkamisen lykkäytymiskuukautta kohden ja varhennusvähennys olisi 0,4 prosenttia varhennuskuukautta kohden. Samalla pykälän 3 momentissa olevat erilliset ikäluokkakohtaiset kertoimet kumottaisiin, koska ne johtaisivat pienempään eläkkeeseen kuin nyt ehdotetut kertoimet.

Ehdotetut kertoimet vastaisivat voimassa olevia vakuutusmatemaattisia perusteita. Kertoimet on laskettu siten, että van-

huuseläkkeen varhentamis- ja lykkäystilanteissa kustannusneutraalisuuden voitaisiin katsoa mahdollisimman hyvin toteutuvan sekä eläkkeensaajan että eläkejärjestelmän kannalta.

Ehdotus merkitsee sitä, että varhennetut vanhuuseläkkeet muodostuvat nykyistä hieman suuremmiksi. Nykyisin 60 vuoden ikään mennessä karttuneen eläkkeen varhentaminen 65 vuoden iästä 60 vuoden ikään pienentää eläkettä 30 prosenttia. Nyt esitetyn muutoksen jälkeen eläke pienenee 24 prosenttia. Siten varhennetut vanhuuseläkkeet suurenisivat keskimäärin noin 5,4 prosenttia.

Lykätyt vanhuuseläkkeet vastaavasti pienenisivät. Eläkkeen lykkääminen 65 vuoden iästä vuodella suurentaa eläkettä nykyisin 12 prosenttia. Esitetyn muutoksen jälkeen tällainen lykkäys suurentaisi eläkettä 7,2 prosenttia. Lykätyt vanhuuseläkkeet pienenisivät siten keskimäärin 6,1 prosenttia.

Pykälän muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta. Sen jälkeen varhennetulle vanhuuseläkkeelle jääviä ikäluokkia voivat olla 1935 tai sen jälkeen syntyneet.

7 h §. Pykälän 1 momentissa säädetään perhe-eläkkeen määräytymisestä. Sen mukaan perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös perhe-eläkkeen määräytymisestä työttömyyseläkettä saaneen edunjättäjän jälkeen. Ehdotetun säännöksen mukaan perhe-eläkkeen perusteena olevaan työttömyyseläkkeeseen lisättäisiin tulevan ajan osuus sekä tulevalta ajalta laskettava työeläkelisä, jos edunjättäjällä olisi ollut oikeus tulevaan aikaan, mutta tätä tulevan ajan eläkkeenosaa ei ole lisätty hänen eläkkeeseensä ehdotetun TEL:n 4 c §:n 3 momentin toisen virkkeen soveltamisen vuoksi. Samoin meneteltäisiin kun tällaisen työttömyyseläkkeen jatkeeksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen myönnetään perhe-eläke. Koska perhe-eläkettä laskettaessa ei oteta huomioon lapsikorotusta, myöskään sen osuutta tulevan ajan eläkeosuudesta ei edellä tarkoitetuissa tilanteissa lisätä perhe-eläkkeeseen.

12 §. Täysitehoisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen rahastointia ehdotetaan yhtenäistettäväksi siten, että kummassakin eläkelajissa eläkkeestä rahastoidaan 80 pro-

senttia. Samalla työttömyyseläkkeen rahastoinnin edellytyksistä ehdotetaan poistettavaksi nykyinen viiden vuoden työsuhteen kestovaatimus. Koska työttömyyseläkkeen eläketapahtumaa koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi, pykälän 1 momentin 2 kohdasta voidaan poistaa työttömyyseläkettä koskeva erityissäännös. Pykälässä säädetään, miten eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä miten eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännöstä, joka koskee täysitehoisen eli tulevaa aikaa sisältävän työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen kustantamista, ehdotetaan muutettavaksi siten, että tällaisen, säännöksessä tarkemmin mainitulla tavalla määritellyn eläkkeen neljästä viidesosasta vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sen työsuhteen perusteella, johon tuleva aika liitetään.

21 §. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus 1 §:n 6 momenttiin muutettaisiin viittaukseksi 1 §:n 7 momenttiin, koska nykyisen 1 §:n 6 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 1 §:n 7 momenttiin.

22 §. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös työnantajan oikeudesta hakea muutosta perustevalituksella silloin, kun maksumpano perustuu ehdotetun 1 §:n 6 momentin soveltamiseen.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki

4 §. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus nyt kumottavaksi ehdotettuun 5 a §:n 3 momenttiin. TEL:iin ehdotetut työttömyyseläkeoikeutta ja työttömyyseläkkeen määrää koskevat muutokset tulevat sellaisinaan sovellettavaksi myös LEL:n 4 §:n 6 momentin viittauksen perusteella. Koska TEL:n säännöksissä viitataan tulevaan aikaan, LEL:n 4 §:n 6 momenttiin ehdotetaan kuitenkin LEL:n osalta tarkennus siitä, että TEL:n tulevaa aikaa vastaa LEL:ssä 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka.

4 a §. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin TEL:iin ehdotettua muutosta vastaavasti yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamiseksi 60 vuoteen.

5 a §. TEL:n muutosta vastaavasti varhennusvähennystä koskeva muutos tehtäisiin

pykälän 2 momenttiin. Lykkäyskorotusta koskevat TEL:n muutokset tulevat LEL:ssa sovellettaviksi 1 momentin viittauksen perusteella. Pykälän 3 momentissa olevat erilliset ikäluokkakohdaiset kertoimet ehdotetaan kumottavaksi, koska ne johtaisivat pienempään eläkkeeseen kuin nyt ehdotetut kertoimet.

5 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkkeellä oloaikana työnteon perusteella karttuvasta uudesta eläkkeestä ja määritellään täysitehoinen eläke. Työttömyyseläketä, johon liittyy tulevan ajan oikeus, mutta johon ei ehdotetun TEL 4 c §:n 3 momentin mukaan kuitenkaan lisätä tulevan ajan eläkeenosaa, sekä tällaisen työttömyyseläkkeen jatkoksi myönnettyä työkyvyttömyyseläketä pidettäisiin esityksen mukaan myös LEL:a sovellettaessa täysitehoisena eläkkeenä. Selvytyden vuoksi asiasta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 1 momentissa.

7 §. Pykälän 1 momentin viittaus TEL:n 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettuun työttömyyden alkamispäivään muutettaisiin viittaukseksi TEL:n 4 c §:n 3 momenttiin ehdotettuun eläketapahtumapäivään.

9 §. Pykälässä säädetään vastuunjaosta. Sen 1 momentin 2 kohdassa säädetään eläkelaitoksen vastuusta täysitehoisista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi TEL:iin tehtävää muutosta vastaava muutos, jonka mukaan täysitehoisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen omavastuu on kahdeksankymmentä prosenttia.

13 a §. Koska säännös eläketurvakeskuksen oikeudesta antaa soveltamisratkaisu ehdotetaan esityksessä siirrettäväksi uuteen TEL:n 1 §:n 7 momenttiin, pykälään ehdotetaan lisättäväksi viittaus TEL:n 1 §:n 7 momenttiin.

1.3. Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaki

4 §. Ehdotetut muutokset tulevat viittaus-säännösten perusteella sovellettaviksi myös TaEL:ssa. Pykälään ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi viittaus LEL 4 §:n 6 momenttiin, jonka mukaan työntekijäin eläkelain työttömyyseläketä koskevassa säännöksessä tarkoitettuna tulevan ajan oikeudella tarkoitetaan LEL:ssa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

1.4. Maatalousyrittäjien eläkelaki

6 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi TEL:iin tehtävän varhennusvähennystä ja lykkäyskorotusta koskevan muutoksen vuoksi. Pykälässä tarkoitettut erilliset kertoimet vuonna 1935 syntyneille esitetään säilytettäväksi, koska tälle ikäluokalle ehdotettu varhennuskerroin antaisi pienemmän eläkkeen.

1.5. Yrittäjien eläkelaki

5 a §. Pykälään tehtäisiin samanlainen muutos kuin MYEL:n 5 a §:ään.

1.6. Merimieseläkelaki

3 a §. Pykälässä säädetään eläkelaitosten vastuunjaosta. Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädetään Merimieseläkekassan vastuusta täysitehoisten työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden kustannuksista. Säännökseen tehtäisiin TEL:iin ehdotettua muutosta vastaava muutos, jonka mukaan täysitehoisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen omavastuu on kahdeksankymmentä prosenttia.

15 §. Pykälän 5 momentti muutettaisiin TEL:iin ehdotettua muutosta vastaavaksi siten, että yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja olisi 60 vuotta.

15 e §. Pykälässä säädetään työttömyyseläkkeestä. TEL:iin ehdotetut työttömyyseläketä koskevat muutokset tehtäisiin vastavasti tähän pykälään.

16 f §. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin TEL:n 7 h §:n 1 momenttia vastaava perhe-eläkkeen määräytymistä koskeva muutos.

22 §. Pykälään tehtäisiin TEL:iin ehdotetut lykkäyskorotus- ja varhennusvähennyskertoimia koskevat vastaavat muutokset.

1.7. Laki ikääntyvien työntekijöiden osaaikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä

3 §. Lain voimassaoloaika jatkettaisiin vuoden 2002 loppuun.

1.8. Laki 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta

1 §. Koska laki ehdotetaan säädettäväksi pysyväksi, pykälän 1 momentin 4 kohdasta poistettaisiin lain voimaantulon lakkaamista

tarkoittava päivämäärä.

2 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että tulevan ajan oikeus määrätään tässä laissa tarkoitettujen työeläkelakien tai eläkesäännön mukaista eläkettä määrättäessä 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua, enintään kymmenen kuukautta jatkuvan työsuhteen alkaessa. Näin tulevan ajan edellytyksen ei tarvitse enää täyttyä myös eläketaapahtumahetkellä kunhan tulevan ajan oikeus olisi ollut voimassa enintään kymmenen kuukautta jatkuvan työsuhteen alkamishetkellä. Eläkettä laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavana aikana otettaisiin huomioon aika eläketapahtumasta eläkeikään.

3 §. Laki ehdotetaan säädettäväksi pysyvaksi. Tällöin pykälän 3 momentti käy tarpeettomaksi, joten se ehdotetaan kumottavaksi.

1.9. Kansaneläkelaki

20 §. Pykälän 1 momentin 2 kohdan c alakohta muutettaisiin yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korottamisen vuoksi. Ikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuodesta 60 vuoteen työeläkejärjestelmää vastaavasti.

22 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksiä, joten siihen muutettaisiin uusi yksilöllisen varhaiseläkkeen 60 vuoden ikäraja.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että henkilö on lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 1 183,94 markkaa vuoden 1999 indeksitasossa. Vastaavaa ansiorajaa sovelletaan myös työeläkejärjestelmän yksilöllisessä varhaiseläkkeessä. Ansioraja vastaa TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltyä työeläkkeen vakuuttamisvelvollisuuden vähimmäisansiorajaa. Ansiorajan markkamääräinen määrittely muutettaisiin viittaukseksi edellä mainittuun lainkohtaan. Tällöin ansiorajat säilyisivät vastaisuudessa indeksikorotuksissa ja eurovaluuttaan siirryttäessä samoina työeläke- ja kansaneläkejärjestelmässä. Samalla kumottaisiin tarpeettomana pykälän 10 momentti, jossa säädetään ansiorajan vuosittaisesta korottamisesta.

22 c §. KEL:n mukaisen työttömyyseläkkeen edellytyksenä on nykyisin, että henkilöllä on oikeus tulevan ajan sisältävään työttömyyseläkkeeseen työeläkejärjestelmästä. Koska tulevan ajan vaatimus työeläkejärjestelmän mukaisen työttömyyseläkkeen osalta

poistettaisiin, olisi KEL:n mukaiseen työttömyyseläkkeeseen tehtävä vastaava muutos poistamalla asiaa koskeva edellytys pykälän 1 momentin 1 kohdasta. Muutoin työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset säilyisivät ennallaan. Lisäksi pykälän 1 momentin 1 kohtaa täsmennettäisiin siten, että myös muun vastaavan lain kuin TEL:n 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaisen työssäoloehdon täyttävä henkilö voisi päästä työttömyyseläkkeelle. Tällaisia henkilöitä olisivat muun muassa kansanedustajat, joiden työttömyyseläke määräytyy kansanedustajain eläkelain (329/1967) mukaan. Lisäksi tehtäisiin pykälän rakennetta ja sanamuotoa koskevat muutokset kuten TEL:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan työttömyyseläketä ei makseta siltä kuukaudesta, jonka aikana eläkkeensaaja on työssä ja ansaitsee vähintään 2 367,89 markkaa vuoden 1999 indeksitasossa. Vastaava ansioraja on myös työeläkejärjestelmän työttömyyseläkkeessä. Ansioraja vastaa TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa määriteltyä työeläkkeen vakuuttamisvelvollisuuden vähimmäisansiorajaa kaksinkertaisena. Ansiorajan markkamääräinen määrittely muutettaisiin viittaukseksi edellä mainittuun TEL:n lainkohtaan kuitenkin siten, että määrää sovellettaisiin kaksinkertaisena. Tällöin ansiorajat säilyisivät vastaisuudessa indeksikorotuksissa ja eurovaluuttaan siirryttäessä samoina työeläke- ja kansaneläkejärjestelmässä.

Pykälän uudessa 3 momentissa säädettäisiin työttömyyseläkkeen alkamisesta. Eläke alkaisi kuten nykyisinkin kaikkien työttömyyseläkkeen myöntöedellytysten täyttyttyä. Kuitenkin, jos työvoimatoimiston todistusta ei ole saatu kuukauden kuluessa päivärahatoimiston todistuksen kirjoittamisesta, eläke alkaisi työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Tämä selkeyttäisi työttömyyseläkkeen alkamisajankohdan todistuksen myöhästyessä. Eläke myönnettäisiin edelleen kuusi kuukautta takautuvasti eläkkeen hakemisesta lukien, erityisestä syystä kuitenkin pitemmältä ajalta.

25 a §. Pykälässä ehdotetaan vanhuuseläkkeen lykkäys- ja varhennuskertoimia alennettavaksi samalla tavalla ja samoin perustein kuin työeläkejärjestelmässä.

26 §. Pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus TEL:n 5 a §:n kumottavaksi ehdotettuun 3 momenttiin sekä tarpeettomana maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelain mukaisesta eläkkeestä, koska mainittuja

eläkkeitä ei enää makseta.

31 a §. Pykälän 3 momentin viittaus KEL:n 22 c §:n 1 momenttiin täsmennettäisiin viittaukseksi KEL:n 22 c §:n 1 momentin 3 kohtaan, jossa säädetään työvoimaviranomaisen todistuksen antamisesta. Samalla sana työvoimaviranomainen muutettaisiin työvoimatoimistoksi.

Pykälän 4 momentti, jossa säädetään työttömyyseläkkeen ansiorajan vuosittaisesta korottamisesta, ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana edellä 22 c §:n kohdalla kerrotuin perustein.

39 §. Pykälän 1 momentista poistettaisiin työttömyyseläkkeen kuuden kuukauden takautuva hakuaika, josta säädetäisiin työttömyyseläkkeen alkamisaikaa koskevassa uudessa 22 c §:n 3 momentissa.

1.10. Perhe-eläkelaki

15 b §. Pykälän 2 momentista poistettaisiin viittaus kumottavaksi ehdotettuun TEL:n 5 a §:n 3 momenttiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Jotta työnantajat eivät pidättäytyisi ikään-tyneen työvoiman työhönnotosta työkyvyttömyys- tai työttömyysriskin ja sen toteutumisen seurauksena syntyvien kustannusten pelossa, vakuutusmaksuperusteita on tarkoitettu muuttamaan siten, että yli 50-vuotiaana palkatuista työntekijöistä kolmen ensimmäisen työsuhdevuoden aikana mahdollisesti aiheutuvat työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkekustannukset jaetaan kunkin eläkelaitoksen omavastuisten työnantajien kesken. Jos työsuhte on laillisesti purettu tai irtisanottu työntekijästä johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä tai työntekijä on omasta aloitteestaan ja ilman työnantajan myötävaikutusta irtisanoutunut, omavastuuta työttömyyseläkkeissä ei kuitenkaan olisi, vaan vastuu kustannuksista siirtyy eläkelaitoksen omavastuisten työnantajien yhdessä kustannettavaksi. Jos työnantaja vetoaa tällaiseen perusteeseen, eläkelaitos voi pyytää lausunnon eläketurvakeskukselta, joka tällöin tutkii työnantajan väitteen todenmukaisuuden ja myös kuulee tarvittaessa sekä työnantajaa että työntekijää. Myös tästä ehdotetaan otettavaksi määräykset vakuutusmaksujen perusteisiin. Nämä laskuperusteet eivät koskisi eläkekassoja eivätkä eläkesäätiöitä.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Niitä sovellettaisiin sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan.

Kuitenkin TEL:n 4 c §:n 1 momenttia sovellettaisiin myös sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa, mutta kuitenkin 1 päivän tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Jos työntekijällä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt työntekijäin eläkelain 4 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, hänellä olisi oikeus saada hakemuksesta työttömyyseläke vapaakirjana tämän lain voimaantulosta alkaen, jos hän muutoin täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Sama koskee henkilöä, joka ei ole aikaisemmin hakenut työttömyyseläkettä. Nämä henkilöt ovat useimmiten saaneet jotakin muuta sosiaaliturvaetua, joka olisi perittävä takaisin, jos eläke myönnettäisiin takautuvasti. Sen vuoksi ehdotetaan, että eläke myönnettäisiin hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jotta työttömyyseläkkeeseen tämän säännöksen perusteella oikeutetut ehtisivät hakemaan eläkettä heti lain voimaantulosta lukien, ehdotetaan, että eläke kuitenkin myönnettäisiin 1 päivästä tammikuuta 2000 alkaen, jos hakemus tehtäisiin vuoden 2000 tammikuun loppuun mennessä.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen, sovellettaisiin kuitenkin edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee edellä mainitun ikäistä työntekijää, jolle on vuoden 1999 aikana maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä. Näillä henkilöillä olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkeenosa.

Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000. Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin myös henkilöön, jolla lain voimaan tullessa ei ole

oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysurvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän syyn perusteella tai sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta mainitun lain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta taikka 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta. Näin ollen aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin esimerkiksi sellaiseen henkilöön, joka on lain voimaan tullessa sairaana tai joka on saanut työnantajalta työsuhteen päättyessä sellaisen korvauksen, joka estää työttömyyspäivärahan maksamisen vuodenvaihteessa sen vuoksi, että se on jaksotettu lain voimaantuloajankohtaan.

Aikaisempia säännöksiä sovellettaisiin niin ikään niihin työntekijöihin, joihin sovelletaan lakia 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta. Koska tämän lain tavoitteena oli varmistaa, ettei ikääntyneen pitkäaikaistyöttömän vastaanottama uusi työ heikennä sitä eläketurvaa, joka hänellä oli odotettavissa aikaisemman ansiotoimintansa perusteella, on perusteltua säilyttää nämä henkilöt edelleenkin aikaisempien säännösten piirissä. Myös näillä työntekijöillä olisi siis edelleen oikeus saada sellainen työttömyyseläke, johon sisältyy tulevaan aikaan perustuva eläkkeenosa. Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijän edellä mainitussa laissa tarkoitettu, enintään kymmenen kuukautta jatkuva työ- tai virkasuhde on voimassa tämän lain voimaan tullessa tai päättynyt ennen sitä.

Aikaisempia säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi työntekijään, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan tai edellä tarkoitettuun koulutustukeen lain voimaantullessa perustuu 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen tapahtuneeseen irtisanoutumiseen tai yli kuusi kuukautta kestäneen työsuhteen irtisanomiseen taikka sellaiseen lomautukseen, joka alkaa 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen. Tämän säännöksen tarkoituksena on estää työsuhteiden päättäminen ja lomautusten järjestäminen lainmuutoksen käsittelyn aikana siinä tarkoituksessa, että varmistettaisiin työntekijöiden kuuluminen aikaisempien säännösten alaisuuteen. Nämä henkilöt voisivat siis saada työttömyyseläkkeen, johon ei liity tulevaa aikaa. Jos kuitenkin mainittuna päivänä tai sen jälkeen irtisanottu, irtisanoutunut tai lomautettu työntekijä on ennen tämän työsuhteen päättymistä tai lomautuksen

alkamista saanut vuoden 1999 aikana vähintään sadalta päivältä työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea, työttömyyseläke määrättaisiin aikaisempien säännösten mukaisesti. Sama koskee vuoden 1999 aikana päättyviä määräaikaista työsuhteita, koska niiden päätyminen ei edellytä irtisanomista.

Vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttäisi oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Ehdotettuja uusia varhennus- ja lykkäyskertoimia sovellettaisiin eläkkeisiin, jotka alkavat lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Lykkäyskorotuksen osalta kuitenkin, jos työntekijä on täyttänyt 65 vuotta jo ennen lain voimaantuloa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan sovelletaan nykyisiä säännöksiä.

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, joita myönnettäessä on sovellettu 4 c §:n 3 momentin toista virkettä. Työkyvyttömyyseläkkeissä säännöstä sovellettaisiin, jos eläketapahtuma on sattunut lain tultua voimaan.

Voimaantulosäännökseen on sisällytetty säännökset siitä, miten voimassa olevat lisäeläkejärjestelyt voidaan soveltuvin osin mukauttaa vastaamaan ehdotettuja uusia säännöksiä. Lisäeläkkeiden taso on tavallisesti määriteltä siten, että on sovitettu perus- ja lisäeläkkeen yhteismäärälle eli kokonaiseläkkeelle tavoitetaso, esimerkiksi 60 prosenttia eläkepalkasta. Näin ollen on tarpeen lainsäädännöllä taata se, ettei lisäeläketurvalla jouduta korvaamaan työttömyyseläkkeen ja sen jälkeen myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen peruseläketurvan heikennystä, jollei tästä erikseen sovita.

Säännös on kirjoitettu koskemaan paitsi TEL:n mukaan rekisteröityjä lisäeläkkeitä, myös muita lisäeläkkeitä. Vastaavalla tavalla on menetelty aikaisemminkin, muun muassa vuonna 1996 voimaan tulleen lainmuutoksen ja perhe-eläkeuudistuksen yhteydessä.

Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa. Eläkkeenhakijat, jotka saavat ehdotetun lain myötä oikeuden työttömyyseläkkeeseen vapaakirjaeläkkeenä, voivat siten hakea työttömyyseläkettä jo ennen lain voimaantuloa. Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitosten tulee riittävän ajoissa tiedottaa erityisesti tästä mahdollisuudesta saada työttömyyseläke.

LEL:n, MYEL:n, YEL:n, MEL:n ja KEL:n voimaantulosäännökset vastaavat soveltuvin

osin TEL:n voimaantulosäännöstä. Kuitenkin KEL:n voimaantulosäännöksen 3 momentin perusteella henkilöllä, jolla ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, ettei hänellä ole ollut oikeutta tulevan ajan eläkkeeseen työeläkejärjestelmästä ennen tämän lain voimaantuloa, olisi hakemuksesta oikeus saada työttömyyseläke myös kansaneläkejärjestelmästä, jos hän muutoin täyttää tämän lain mukaisen työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

TEL:n kumottavaksi ehdotetun 5 a §:n 3 momentin perusteella tietyille ikäluokille lasketaan nykyisin varhennettu vanhuuseläke 0,5 prosenttia pienempien varhennusvähennyskertoimien mukaan. Näin laskettuja varhennettuja vanhuuseläkkeitä maksettaisiin edelleen lain voimaantulon jälkeen. Nämä varhennetut vanhuuseläkkeet varhennusvähennyksineen tulee lukea edelleen tuloksi kansaneläkkeissä ja perhe-eläkkeen täydennyksessä. Asiasta säädettäisiin KEL:n voimaantulosäännöksen 5 momentissa ja PEL:n voimaantulosäännöksen 2 momentissa.

PEL:n voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäisiin laissa säädetyin markkamäärän indeksitasoa, joka vastaisi aikaisempaa indeksitasoa.

Laki ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain muuttamisesta ja laki ikääntyneen työtömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta tulisivat niin ikään voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000. Viimeksi mainittua lakia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan.

4. Säättämisyjärjestys

Esityksessä ehdotetut muutokset eivät koske sellaisia eläkkeitä, jotka ovat jo maksussa tai joissa eläketapahtuma sattuu ennen ehdotettujen muutosten voimaantuloa. Uusia säännöksiä sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantulon jälkeen.

Ennen vuotta 1945 syntyneille sellaisille henkilöille, jotka ovat jääneet työttömiksi ennen lain voimaantuloa tai jotka ovat irtisanoutuneet, irtisanottu tai lomautettu ennen elokuun 1 päivää 1999 ja jotka aikaisempien säännösten mukaan olisivat saaneet sellaisen työttömyyseläkkeen, jota määrättä-

essä otetaan huomioon tuleva aika, turvataan aikaisemman lainsäädännön mukainen eläke. Mainitulla päivämäärällä 1 päivän elokuuta 1999 estetään työttömyyseläkkeen tasoa koskevan lainmuutoksen julkitulosta muuten mahdollisesti aiheutuvat perusteettomat työsuhteiden irtisanomiset. Työsuhteen irtisanominen ei takaa henkilölle oikeutta työttömyyseläkkeeseen, koska hänen on täytettävä kaikki työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset eläketapahtumahetkellä kuten nykyisin. Lisäksi ehdotetun yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajan sijasta sovellettaisiin nyt voimassa olevaa ikärajaa, jos henkilö on syntynyt ennen vuotta 1944. Ehdoteilla muutoksilla ei siten ole taannehtivaa vaikutusta henkilöiden eläketurvaan.

Hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana. Perusoikeus uudistukseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 309/1993 vp) lainsäätäjän velvoite taata perustoimeentulon turva liitettiin niihin tilanteisiin, joissa yksilöllä ei ole mahdollisuutta hankkia toimeentuloa. Uudistuksen tarkoituksena ei ole ollut turvata uudistuksen voimaantulon aikaisia yksittäisiä etuuksia tai tällaisten etuuksien tasoa sellaisenaan. Pyrkimyksenä on ollut laatia sosiaaliturvajärjestelmät niin kattaviksi, ettei niiden ulkopuolelle jää välinputoajaryhmiä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi kahdella vuodella 58 vuodesta 60 vuoteen. Muutos ei kuitenkaan koskisi vuonna 1943 tai sitä ennen syntyneitä työntekijöitä. Näillä henkilöillä ikäraja olisi edelleen 58 vuotta. Ehdotettu ikärajan korotus koskisi sekä työeläke- että kansaneläkejärjestelmää.

Yksilöllinen varhaiseläke on tarkoitettu henkilölle, jonka työkyky on alentunut sairauden, työn rasittavuuden ja ikääntymisestä johtuvan suorituskyvyn alentumisen vuoksi siinä määrin, että työn jatkamista ei voida kohtuudella edellyttää. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarkoituksena on ollut antaa työntekijälle tai yrittäjälle mahdollisuus luopua työstä joustavasti yksilölliset olosuhteet huomioon ottaen.

Jollei 58—59-vuotias henkilö enää pystyisi jatkamaan työssään, hänen perustoimeentulonsa olisi edelleen turvattu muilla sosiaaliturvaetuuksilla vastaavasti kuten 58-vuotta nuoremmillakin henkilöillä. Sairaudesta aiheutuvan työkyvyttömyyden perusteella hen-

kilöllä on oikeus sairausvakuutuksen päivärahaan ja työkyvyttömyyden pitkittyessä työkyvyttömyyseläkkeeseen. Perustoimeentuloturvan toteutumiseen sairauden ajalta vaikuttavat myös sairauskulujen korvaukset ja terveyspalvelut. Viimeistään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisen yhteydessä tulee myös selvitettäväksi henkilön mahdollisuudet ja tarpeet kuntoutukseen. Jos työttömänä olevan henkilön terveydentila ei ole alentunut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin, työttömyysturvajärjestelmä takaa hänelle perustoimeentulon turvan viime kädessä työmarkkinatuen suuruisena.

Toisaalta alkavien yksilöllisten varhaiseläkkeiden määrä on ollut viime vuosina vähäinen ja suunta on ollut laskeva. Tähän kehitykseen ovat todennäköisesti vaikuttaneet viime vuosina toteutetut eläke- ja työvoimapolitiittiset toimenpiteet kuten muun muassa osatyökyvyttömyys- ja osa-aika-eläkkeiden sekä kuntoutustoimenpiteiden kehittäminen ja myös työelämän vastaantulo siten, että ikääntyneet henkilöt voisivat jatkaa entistä pidempään työelämässä työkykyään

ja terveydentilaansa vastaavissa töissä koko-aikaiselle eläkkeelle siirtymisen sijasta.

Ehdotettu muutos, joka koskee tulevalta ajalta laskettavan eläkkeen osan poistamista työttömyyseläkkeestä ja sitä mahdollisesti seuraavasta työkyvyttömyyseläkkeestä, pienentää tältä osin yksityisten alojen työeläkejärjestelmän mukaista eläketurvaa. Näissä tilanteissa perustoimeentuloturvan takaa viime kädessä kansaneläke.

Ehdotuksilla ei siten heikennetä hallitusmuodon 15 a §:n 2 momentissa tarkoitettua yksilön perustoimeentulon turvaa. Tämän vuoksi lakiehdotukset voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Koska esityksessä kuitenkin ehdotetaan korotettavaksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja, hallitus pitää suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961)

1 §:n 6 momentti, 4 §:n 2 momentti, 4 c §:n 1—3 ja 8 momentti, 4 e §:n 1 momentti, 5 a §, 7 h §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 21 §:n 1 momentti sekä 22 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 1 §:n 6 momentti ja 21 §:n 1 momentti laissa 861/1999, 4 §:n 2 momentti, 5 a § ja 7 h §:n 1 momentti laissa 1482/1995, 4 c §:n 1 momentti laeissa 559 ja 1544/1993 sekä mainituissa laissa 1482/1995, 4 c §:n 2 momentti ja 4 e §:n 1 momentti mainituissa laissa 559/1993, 4 c §:n 3 momentti mainituissa laissa 1544/1993 ja 8 momentti laissa 50/1985, 12 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 221/1998 ja 22 §:n 1 momentti laissa 707/1965, ja

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 593/1978, mainituissa laissa 559/1993, laissa 372/1995, mainituissa laissa 1482/1995 ja laissa 1057/1997, uusi 7 momentti ja 4 c §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 50/1985 sekä 559 ja 1544/1993 ja 1482/1995, siitä mainituilla lailla 559/1993 kumotun 10 ja 11 momentin tilalle uusi 10 ja 11 momentti seuraavasti:

1 §

Jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden

kiertämiseksi tai vakuutusmaksun välttämiseksi oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luon-

netta tai tarkoitusta, tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa tai vakuutusmaksua määrittäessä on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Jos yrityksessä tapahtuneen järjestelyn ilmeisenä tarkoituksena on ollut kiertää työnantajan työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkevastuuta koskevia säännöksiä, eläkelaitos voi määrätä vakuutusmaksun ennen mainittua järjestelyä vallinneen tilanteen mukaan.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, asian ratkaisee asianomaisen työnantajan, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Sama koskee tilannetta, jossa voidaan epäillä kysymyksessä olevan 6 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu eläketurvan järjestämisvelvollisuuden tai vakuutusmaksun kiertäminen.

4 §

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hän on 3 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa

olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Jos työntekijä on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahatoimiston todistuksen antamisesta, eläke alkaa työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 7 f §:ssä tarkoitettua työeläkelisää ja 7 g §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta (*tulevan ajan eläkkeenosaa*). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettua työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Jos työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jon-

ka hän olisi saanut, jos mainittu osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa säädetään.

Kun työttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu 4 §:n 6 momentin mukaan vanhuuseläkkeeksi.

Sellainen työttömyyseläke, johon 3 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 6 §:n 1 momentissa ja 6 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 9 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasituneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta,

korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhte, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, mainitusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä on tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana.

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 4 c §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja meri-

mieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista 6 a §:ää soveltaen laskettua määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului mainitussa pykälässä tarkoitetun työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen eläkettä taikka työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä. Sama koskee vastaavanlaista eläketurvakeskuksen päätöstä ja eläketurvakeskuksen eläkelaitokselle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaa päätöstä sekä 1 §:n 7 momentissa, 1 c §:n 2 momentissa, 9 a §:n 1 momentissa, 10 a §:n 2 momentissa, 12 §:n 6 momentissa ja 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua eläketurvakeskuksen päätöstä.

22 §

Joka katsoo, että eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Sama koskee maksuunpanoa, joka perustuu 1 §:n 6 momenttiin. Jos sellainen perustevalitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen ulosotossa perustevalituksesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tulua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 4 c §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos työntekijällä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt työntekijäin eläkelain 4 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden työntekijäin eläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen taikka jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua työntekijää, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän syyn perusteella;

3) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa

korvausta edellyttäen, että mainittua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Mitä 4 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus mainitussa momentissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai koulutustukeen 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen tapahtuneen irtisanoutumisen tai yli kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen irtisanomisen perusteella taikka sellaisen lomautuksen perusteella, joka alkaa mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Jos kuitenkin mainittuna päivänä tai sen jälkeen irtisanoutuneelle, irtisanotulle tai lomautetulle työntekijälle on maksettu ennen tämän työsuhteen päättymistä tai lomautuksen alkamista vuoden 1999 aikana työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, häneen sovelletaan, mitä 4 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 4 e §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada

yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Tämän lain 5 a §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Jos työntekijä on täyttänyt 65 vuotta ennen lain voimaantuloa, sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen tämän lain 4 c §:n 3 momentin toista virkettä.

Jos työntekijä lain voimaan tullessa kuuluu sellaisen eläkejärjestelyn piiriin, jossa hänelle on järjestetty työntekijäin eläkelain 11 §:n mukainen tai muutoin lain vähimmäisehtoja parempi eläketurva, mainittua lisäeläketurvaa ei koroteta sen vuoksi, että vähimmäisehtojen mukainen eläketurva alenee tämän lain perusteella. Lisäeläketurvan ehdot taikka eläkekassan tai eläkesäätiön säännöt voidaan soveltuvin osin muuttaa vastaamaan tätä lakia.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 5 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 667/1985, ja

muutetaan 4 §:n 1 ja 6 momentti, 4 a §:n 1 momentti, 5 a §:n 2 momentti, 5 c §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentti ja 5 a §:n 2 momentti mainitussa laissa 667/1985, 4 §:n 6 momentti ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 222/1998, 4 a §:n 1 momentti ja 5 c §:n 1 momentti laissa 560/1993, 7 §:n 1 momentti laissa 1172/1996 ja 13 a § laissa 284/1999, seuraavasti:

4 §

Työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta täytettyään eläkehakemusta

seuraavan kuukauden alusta siitä riippumatta, onko hän enää työsuhteessa. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna

na ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa säädetään vanhuuseläkkeestä.

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aika-eläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelain säädetään. Mainitun lain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevaa aikaa sekä 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Mainitun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aika-eläketä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaisesta palkasta, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aika-eläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä.

5 a §

Jos eläke myönnetään 4 §:n 1 momentin

mukaisesti varhennettuna, eläketä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläketä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään hakemuksesta varhennetun vanhuuseläkkeen aikana ansaittujen palkkojen perusteella muodostunut eläke.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläketä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*). Täysitehoisena eläkkeenä pidetään myös sellaista työttömyyseläketä, johon työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin mukaan ei ole lisättävä siinä tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, ja myös tällaisen työttömyyseläkkeen jatkoksi työntekijäin eläkelain 4 c §:n 9 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläketä. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläketä, pidetään edellä mainittuna

rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen osaa määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivästä. Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaavaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaista korotusta eikä mainitun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos

hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijän eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tul-
tua voimaan.

Sen estämättä, mitä 4 a §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaista, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Tämän lain 5 a §:n 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

Tämän lain 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1962 vahvistettua indeksilukua.

Tämän lain 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin toista virkettä.

3.

Laki

taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1484/1995, seuraavasti:

4 §
 Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvien osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 6 momentin, 5 §:n 1 momentin, 2 momentin

1 ja 3 kohdan ja 4—6 momentin, 5 c, 7, 7 a ja 7 b §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2000.

4.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 6 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1995, seuraavasti:

6 a §

vähennetään 0,39 prosenttia kuukautta kohti.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen maatalousyrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

5.

Laki**Yrittäjien eläkelain 5 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 5 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1485/1995, seuraavasti:

5 a §

0,39 prosenttia kuukautta kohti.

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen yrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

6.

Laki**Merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 15 §:n 5 momentti, 15 e §:n 1—3 ja 8 momentti, 16 f §:n 1 momentti ja 22 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 223/1998, 15 §:n 5 momentti, 15 e §:n 8 momentti ja 16 f §:n 1 momentti laissa 1745/1995, 15 e §:n 1 momentti laissa 1595/1993 ja mainituissa laissa 1745/1995, 15 e §:n 2 ja 3 momentti mainituissa laissa 1595/1993 sekä 22 §:n 1 momentti laissa 1346/1990 ja 2 momentti laissa 1038/1986, ja

lisätään 15 e §:ään, sellaisena kuin se on laissa 52/1985 sekä mainituissa laeissa 1346/1990, 1595/1993 ja 1745/1995, siitä mainituilla lailla 1595/1993 kumotun 10 ja 11 momentin tilalle uusi 10 ja 11 momentti seuraavasti:

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain

ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella ehkä saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 16 §:n 4 momentin tai 22 a §:n 6 momentin mukaista 12 a §:ää soveltaen lasketua eläkkeen määrää, eikä 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edel-

lä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

15 §

Sen estämättä, mitä 1—4 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissa olon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläketä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hän on 3 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläketä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläketä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläketä suoritetaan sitä kuu-

kautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Jos työntekijä on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua päivärahadistuksen antamisesta, eläke alkaa työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläketä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 16 e §:ssä tarkoitettua työeläkelisää ja 15 d §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta (*tulevan ajan eläkkeenosaa*). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitettua työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Jos työkyvyttömyyseläketä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos mainittu osaeläke olisi muutettu tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläketä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa säädetään.

Kun työttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläketä määrättäessä oli sovellettu 3 momentin toista virkettä, van-

huuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Sellainen työttömyyseläke, johon 3 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 12 §:n 1 momentissa ja 12 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 9 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

16 f §

Perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 15 e §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 15 e §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosaa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvittä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaisista korotuksista eikä 27 §:n mukaisista vähennyksistä.

22 §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 27 §:n mukaisesti yhteensovittua eläkettä 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos eläke myönnetään 14 §:n 3 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 14 §:ssä tarkoitettua eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua. Vähennys lasketaan 27 §:n mukaisesti yhteensovitetus-

ta eläkkeestä, joka vakuutetulle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhte, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, mainitusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka vakuutetulla on tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tulua voimaan.

Tämän lain 3 a §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen tämän lain 15 e §:n 3 momentin toista virkettä.

Sen estämättä, mitä 15 §:n 5 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 15 e §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos työntekijällä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt merimieseläkelain 15 e §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisista edellytyksistä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden merimieseläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen taikka jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen merimieseläkelain 15 e §:n 3 momenttia sellaise-

na kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua työntekijää, joka on mainituissa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuaikana ja 1 päivänä tammi-kuuta 2000;

2) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän syyn perusteella;

3) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Mitä 6 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus mainituissa momentissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai koulutustukeen 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen tapahtuneen irtisanoutumisen tai yli kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen irtisanomisen perusteella taikka sellaisen lomautuksen perusteella, joka alkaa mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Jos kuitenkin mainittuna päivänä tai sen jälkeen irtisanoutuneelle, irtisanotulle tai lomautetulle työntekijälle on maksettu ennen tämän työsuhteen päättymistä tai lomautuksen alkamista vuoden 1999 aikana työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, häneen sovelletaan, mitä 6 momentissa säädetään.

Tämän lain 22 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Jos työntekijä on täyttänyt merimieseläkelain 14 §:ssä säädetyn eläkeiän ennen lain voimaantuloa, sovelletaan merimieseläkelain 22 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

7.

Laki

ikäntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä 27 päivänä maaliskuuta 1998 annetun lain (227/1998) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2002.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

8.

Laki

55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1998 annetun lain (455/1998) 3 §:n 3 momentti, sekä

muutetaan 1 §:n 1 momentin 4 kohta, 2 § ja 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Sen estämättä, mitä työntekijäin eläkelain (395/1961) 6 a ja 6 b §:ssä, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 7 ja 7 a §:ssä, merimieseläkelain (72/1956) 12 a ja 12 b §:ssä ja valtion eläkelain (280/1966) 5 a ja 5 b §:ssä säädetään sekä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 4 §:n 4—8 momentissa ja 4 a §:ssä määrätään, tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi enintään kymmenen kuukautta jatkuneen työ- tai virkasuhteen perusteella, jos

4) 1 kohdassa tarkoitettu enintään kymmenen kuukautta jatkunut työ- tai virkasuhde on alkanut 3 kohdassa tarkoitetun työttömyysajan jälkeen; lisäksi edellytetään, että työsuhte on päättynyt aikaisintaan 30 päivän kesäkuuta 1998 jälkeen.

2 §

Oikeus 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien tai eläkesäännön kohdissa tarkoitettuun tulevaan aikaan määrätään 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työ- tai virkasuhteen alkaessa. Eläkettä laskettaessa tulevana aikana otetaan kuitenkin huomioon eläketapahtumasta vanhuuseläkeiän täyttämiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

9.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 22 a §:n 10 momentti ja 31 a §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1487/1995, ja

muutetaan 20 §:n 1 momentin 2 kohdan c alakohta, 22 a §:n 1 momentin johdantokappale, 22 c §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 25 a §:n 1 ja 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 31 a §:n 3 momentti sekä 39 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 2 kohdan c alakohta laissa 837/1998, 22 a §:n 1 momentin johdantokappale laissa 564/1993, 22 c §:n 1 momentti viimeksi mainituissa laissa ja laissa 1548/1993, 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 3 momentti laissa 53/1985, 25 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 26 §:n 2 momentti laissa 979/1996 sekä 39 §:n 1 momentti laissa 214/1991, sekä

lisätään 22 c §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 53/1985, 564 ja 1548/1993, uusi 3 momentti, seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä:

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 60 vuotta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä säädetään, 60 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavaa määrää pienemmäksi. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai työntekijäin eläkelain

8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen osaeläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttäen, että:

1) hän täyttää työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä taikka muussa vastaavassa laissa säädetyt työttömyyseläkkeen saamiseen vaadittavat työolosuhteet;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa seläistä työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavan määrän kaksinkertaisena kuukaudessa; eikä

Työttömyyseläke maksetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana henkilö täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Jos henkilö on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahastodistuksen antamisesta, eläke alkaa työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman erityistä syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

25 a §

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, sitä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuukautta, jolta henkilöllä ei ole ollut oikeutta saada kansaneläkettä.

Jos kansaneläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, sitä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke siirtyy maksettavaksi aikaisemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

26 §

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta, kuntoutuskorotusta eikä, jos vakuutettu on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

31 a §

Keskeytettyä työttömyyseläkettä ryhdytään hakemuksesta maksamaan uudestaan siitä lukien, kun vakuutetulla on oikeus saada eläkettä, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta eikä 22 c §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua kieltäytymistä välittömästi seuraneelta kalenterikuukaudelta. Hakemukseen on liitettävä 22 c §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu työvoimatoimiston todistus. Jos kuitenkin keskeytetyn eläkkeen uudelleenmaksamista ei ole haettu yhden vuoden kuluessa, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttämisajankohdasta lukien.

39 §

Eläke maksetaan eläkeoikeuden syntymistä seuraavan kuukauden alusta, ei kuitenkaan ilman erityistä syytä pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista. Samoin menetellään eläkkeen osaa tai korotusta maksettaessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 ja 22 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt henkilö säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Jos henkilöllä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt kansaneläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 22 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä, eläke myönnetään hakemuksesta hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta lukien. Jos hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta lukien.

Tämän lain 25 a §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen. Jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kansaneläkelain 25 a §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain 26 §:n 2 momenttia sovelletaan

essa tuloksi luetaan myös työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 a §:n 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 15 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1489/1995, seuraavasti:

15 b §

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvi-
on mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain
saavan, lisättynä kymmenellä prosentilla siitä
määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo
ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa mää-
rättäessä otetaan kuitenkin tulona huomioon
työntekijäin eläkelain 5 a §:n 2 momentissa
tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2000.

Lakia sovellettaessa tuloksi luetaan myös
työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan
tullessa voimassa olleessa 5 a §:n 3 momen-
tissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Laissa säädetty markkamäärä vastaa kan-
saneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mu-
kaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavi-
na olevien kansaneläkkeiden suuruus on las-
kettu.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/1961)

1 §:n 6 momentti, 4 §:n 2 momentti, 4 c §:n 1—3 ja 8 momentti, 4 e §:n 1 momentti, 5 a §, 7 h §:n 1 momentti, 12 §:n 1 momentin 2 kohta ja 21 §:n 1 momentti sekä 22 §:n 1 momentti,

sellaisena kuin ne ovat, 1 §:n 6 momentti ja 21 §:n 1 momentti laissa 861/1999, 4 §:n 2 momentti, 5 a § ja 7 h §:n 1 momentti laissa 1482/1995, 4 c §:n 1 momentti laeissa 559 ja 1544/1993 sekä mainitussa laissa 1482/1995, 4 c §:n 2 momentti ja 4 e §:n 1 momentti mainitussa laissa 559/1993, 4 c §:n 3 momentti mainitussa laissa 1544/1993 ja 8 momentti laissa 50/1985, 12 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 221/1998 ja 22 §:n 1 momentti laissa 707/1965, ja

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 593/1978, mainitussa laissa 559/1993, laissa 372/1995, mainitussa laissa 1482/1995 ja laissa 1057/1997, uusi 7 momentti ja 4 c §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 50/1985 sekä 559 ja 1544/1993 ja 1482/1995, siitä mainitulla lailla 559/1993 kumotun 10 ja 11 momentin tilalle uusi 10 ja 11 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, on tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa meneteltävä asian todellisen luonteen ja tarkoituksen mukaisesti. Jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, ratkaisee asian asianomaisen työnantajan, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Sama koskee tilannetta, jossa voidaan epäillä kysymyksessä olevan eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen.

Jos eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi *tai vakuutusmaksun välttämiseksi* oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa tai *vakuutusmaksua määrittäessä* on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti. Jos yrityksessä *tapahtuneen järjestelyn ilmeisenä tarkoituksena on ollut kiertää työnantajan työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkevastuuta koskevia säännöksiä* eläkelaitos voi määrätä vakuutusmaksun ennen mainittua järjestelyä vallinneen tilanteen mukaan.

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, onko työntekijään sovellettava tätä lakia, asian ratkaisee asianomaisen työnantajan, työntekijän tai eläkelaitoksen hakemuksesta eläketurvakeskus. Sama koskee tilannetta, jossa voidaan epäillä kysymyksessä olevan 6 momentin

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu eläketurvan järjestämisvelvollisuuden tai vakuutusmaksun kiertäminen.

4 §

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan sen kuukauden alusta, joka lähinnä seuraa eläkkeen hakemista. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, myönnetään eläke kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään.

Oikeus saada vanhuuseläkettä on työntekijällä hänen täytettyään 65 vuotta edellyttäen, ettei hän enää ole tämän lain alaisessa työsuhteessa. Eläke myönnetään seuraavan kuukauden alusta sen jälkeen, kun oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kuukauden alusta. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa vanhuuseläkkeestä säädetään.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaissa tarkoitetuissa

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hän on 3 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimaviranomaisen antaman todistuksen antamispäivästä.

1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Jos työntekijä on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahoitustuksen antamisesta, eläke alkaa työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 7 f §:ssä tarkoitettua työeläkelisää ja 7 g §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta (tulevan ajan eläkkeenosa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitetut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos työttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri, kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos sanottu osaeläke olisi muutettu tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty.

Jos työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos mainittu osaeläke olisi muutettu tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa säädetään.

Kun työttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenosaa myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu 4 §:n 6 momentin mukaan vanhuuseläkkeeksi.

Sellainen työttömyyseläke, johon 3 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 6 §:n 1 momentissa ja 6 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 9 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkä-

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pit-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasituneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

käaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasituneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhte, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjäntäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuolles-

5 a §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, korotetaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkäytyy.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan 8 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhte, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, *mainitusta* työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka työntekijällä on tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana.

7 h §

Perhe-eläkkeen suuruus *määrätään* edunjäntäjän tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuolles-

Voimassa oleva laki

lessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

Ehdotus

saan. Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 4 c §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenosa lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 7 g §:n mukaista korotusta eikä 8 §:n mukaista vähennystä.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen ja sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista, 6 a §:ää soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului sanotussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistami-

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei tämän lain 5 §:n 6 momentin mukaista 6 a §:ää soveltaen laskettua määrää, eikä 4 j §:n eikä 7 g §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului mainitussa pykälässä tarkoitettua työsuhteen perusteella; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön vahvistamien tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

en tai antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen eläkettä taikka eläkelaitokselle tai työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaan päätöseen, saa hakea siihen muutosta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä.

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen eläkettä taikka työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaan päätöseen, saa hakea siihen muutosta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä. Sama koskee vastaavanlaista eläketurvakeskuksen päätöstä ja eläketurvakeskuksen eläkelaitokselle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaa päätöstä sekä 1 §:n 7 momentissa, 1 c §:n 2 momentissa, 9 a §:n 1 momentissa, 10 a §:n 2 momentissa, 12 §:n 6 momentissa ja 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua eläketurvakeskuksen päätöstä.

22 §

Joka katsoo, että eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämän maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa siitä tehdä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Jos sellainen valitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen ulosotossa on perustevalituksesta säädetty.

22 §

Joka katsoo, että eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämän maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Sama koskee maksuunpanoa, joka perustuu 1 §:n 6 momenttiin. Jos sellainen perustevalitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen ulosotossa perustevalituksesta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 4 c §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos työntekijällä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vuoksi, että hän ei ole täyttänyt työntekijäin eläkelain 4 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden työntekijäin eläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen taikka jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua työntekijää, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitetun hyväksyttävän syyn perusteella;

3) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että mainittua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä 4 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus mainitussa momentissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai koulutustukeen 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen tapahtuneen irtisanoutumisen tai yli kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen irtisanomisen perusteella taikka sellaisen lomautuksen perusteella, joka alkaa mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Jos kuitenkin mainittuna päivänä tai sen jälkeen irtisanoutuneelle, irtisanotulle tai lomautetulle työntekijälle on maksettu ennen tämän työsuhteen päättymistä tai lomautuksen alkamista vuoden 1999 aikana työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, häneen sovelletaan, mitä 4 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 4 e §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Tämän lain 5 a §:ää sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Jos työntekijä on täyttänyt 65 vuotta ennen lain voimaantuloa, sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen tämän lain 4 c §:n 3 momentin toista virkettä.

Jos työntekijä lain voimaan tullessa kuuluu sellaisen eläkejärjestelyn piiriin, jossa hänelle on järjestetty työntekijäin eläkelain 11 §:n mukainen tai muutoin lain vähimmäisehtoja parempi eläketurva, mainittua lisäeläketurvaa ei koroteta sen vuoksi, että vähimmäisehtojen mukainen eläketurva alenee tämän lain perusteella. Lisäeläketurvan ehdot taikka eläkekassan tai eläkesäätiön säännöt voidaan soveltuvien osin muuttaa vastaamaan tätä lakia.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 5 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 667/1985, ja *muutetaan* 4 §:n 1 ja 6 momentti, 4 a §:n 1 momentti, 5 a §:n 2 momentti, 5 c §:n 1 momentti, 7 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentin 2 kohta ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentti ja 5 a §:n 2 momentti mainituissa laissa 667/1985, 4 §:n 6 momentti ja 9 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 222/1998, 4 a §:n 1 momentti ja 5 c §:n 1 momentti laissa 560/1993, 7 §:n 1 momentti laissa 1172/1996 ja 13 a § laissa 284/1999, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta täytettyään eläkehakemusta seuraavan kuukauden alusta siitä riippumatta, onko hän enää työsuhteessa. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa on vanhuuseläkkeestä säädetty.

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 5 §:n 6 momentissa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. Sanotun lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulojen määrä työntekijäin eläkelain

Ehdotus

4 §

Työntekijällä on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta täytettyään eläkehakemusta seuraavan kuukauden alusta siitä riippumatta, onko hän enää työsuhteessa. Hakemuksesta vanhuuseläke myönnetään varhennettuna ennen 65 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 60 vuotta. Eläke myönnetään tällöin siten vähennettynä kuin 5 a §:n 2 momentissa säädetään. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä momentissa *säädetään* vanhuuseläkkeestä.

Työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen ja osa-aikaeläkkeeseen, jollei tästä laista muuta seuraa, siten kuin työntekijäin eläkelaisissa säädetään. *Mainitun* lain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua *tulevaa* aikaa sekä 4 f §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa vastaa 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palkka. *Mainitun* lain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan tämän lain alaisista työsuhteista saatujen 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden ansiotulojen perusteella jakamalla kalenterivuotena saatujen ansiotulo-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaisesta palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

jen määrä työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla markkamäärällä. Tällöin otetaan huomioon vain täydet kuukaudet, kuitenkin enintään niin monta kuukautta, että ne yhdessä työntekijäin eläkelain 4 f §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettujen karttuma-aikojen kanssa ovat 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneena ansiotulona pidetään sitä 7 §:n 1 momentin mukaisesta palkkaa, joka luettaisiin eläkkeeseen oikeuttavaksi, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasituneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasituneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötä.

5 a §

Jos eläke myönnetään 4 §:n 1 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään hakemuksesta varhennetun vanhuuseläkkeen aikana ansaittujen palkkojen perusteella muodostunut eläke.

Jos eläke myönnetään 4 §:n 1 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti yhteensovitetusta eläkkeestä, joka työntekijälle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Työntekijän vanhuuseläkkeeseen lisätään hakemuksesta varhennetun vanhuuseläkkeen aikana ansaittujen palkkojen perusteella muodostunut eläke.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa on säädetty, vähennetään ennen vuotta 1937 syntyneen työntekijän varhennettua vanhuuseläkettä syntymävuodesta riippuen seuraavien prosenttimäärien mukaisesti:

(3 mom. kumotaan)

Syntymävuosi	Vähennys prosenttia kuukautta kohti
1922 tai aikaisempi	0,33
1923	0,34
1924	0,36
1925	0,37
1926	0,38
1927	0,39
1928	0,40
1929	0,41
1930	0,42
1931	0,43
1932	0,44
1933	0,46
1934	0,47
1935	0,48
1936	0,49

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke). Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke). Täysitehoisena eläkkeenä pidetään myös sellaista työttömyyseläkettä, johon työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin mukaan ei ole lisättävä siinä tarkoitettua tulevan ajan eläkeenosaa, ja myös tällaisen työttömyyseläkkeen jatkoksi työntekijäin eläkelain 4 c §:n 9 momentin nojalla myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitetussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (tulevan ajan palkka). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrittäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta työttömyyden alkamispäivästä. Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitetussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (tulevan ajan palkka). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen osaa määrittäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitetusta eläketapahtumapäivästä. Sen lisäksi edellytetään tulevan ajan palkan lukemiseksi eläkkeeseen oikeuttavaksi, että työntekijä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä välittömästi edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana vähintään 12 kuukautta työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa Suomessa vakuutettavassa ansiotyössä. Edellä tarkoitettua 12 kuukauden aikaa laskettaessa on sovellettava, mitä työntekijäin eläkelain 6 a §:n 1 momentin 3 ja 4 virkkeessä säädetään.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, sekä sellaisen työttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa,

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

2) sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta, joka on myönnetty 7 §:n 1 momenttia soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaa-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mutta ei työntekijäin eläkelain 5 §:n 6 momenttia vastaavaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaista korotusta eikä sanotun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi, tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijän eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

vaa, tämän lain 7 §:n 1 momenttia soveltaen laskettua eläkkeen määrää, eikä työntekijäin eläkelain 4 j ja 7 g §:n mukaista korotusta eikä mainitun lain 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 7 §:n 1 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä kuului saadessaan 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun sairauden, vian tai vamman taikka joutuessaan työttömäksi tai, jos hän ei silloin enää ollut tämän lain piiriin kuuluvassa työsuhteessa, se eläkelaitos, jonka piiriin hän viimeksi on kuulunut; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan työntekijän eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti;

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä säädetään työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa sekä 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

13 a §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 1 §:n 6 ja 7 momentissa, 3 §:n 2 momentissa, 3 a §:ssä, 4 §:n 1 ja 5 momentissa, 4 a §:n 2—6 momentissa, 4 b—4 d, 4 f—4 h ja 4 j—4 n §:ssä, 5 §:n 4 ja 6 momentissa, 5 c, 7 f—7 h, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c ja 12 §:ssä, 12 a §:n 4 ja 5 momentissa, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sen estämättä, mitä 4 a §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaista, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytet-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus**tyään.**Tämän lain 5 a §:n 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.**Tämän lain 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärät vastaavat vuodelle 1962 vahvistettua indeksilukua.**Tämän lain 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentin toista virkettä.*

3.

Laki

taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1484/1995, seuraavasti:**Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 5 §:n 1 momentin, 2 momentin 1 ja 3 kohdan ja 4—6 momentin, 5 c, 7, 7 a ja 7 b §:n säännöksiä.

4 §

Eläkkeen suuruus määrätään noudattaen soveltuvin osin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 4 §:n 6 momentin, 5 §:n 1 momentin, 2 momentin 1 ja 3 kohdan ja 4—6 momentin, 5 c, 7, 7 a ja 7 b §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

4.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969)
 6 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1486/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 a §

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen maatalousyrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään 0,39 prosenttia kuukautta kohti.

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Vähennys prosenttia kuukautta kohti</i>
<i>1930 tai aikaisempi</i>	<i>0,33</i>
<i>1931</i>	<i>0,34</i>
<i>1932</i>	<i>0,36</i>
<i>1933</i>	<i>0,37</i>
<i>1934</i>	<i>0,38</i>
<i>1935</i>	<i>0,39</i>
<i>1936</i>	<i>0,40</i>
<i>1937</i>	<i>0,41</i>
<i>1938</i>	<i>0,42</i>
<i>1939</i>	<i>0,43</i>
<i>1940</i>	<i>0,44</i>
<i>1941</i>	<i>0,46</i>
<i>1942</i>	<i>0,47</i>
<i>1943</i>	<i>0,48</i>
<i>1944</i>	<i>0,49</i>

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.

5.

Laki**yrittäjien eläkelain 5 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/1969) 5 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1485/1995, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

5 a §

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:n 3 momenttia siten, että syntymävuoden 1937 asemesta käytetään syntymävuotta 1945 ja syntymävuodesta riippuva vähennys on seuraavien prosenttimäärien mukainen:

Varhennettua vanhuuseläkettä määrättäessä sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 a §:ää. *Kuitenkin vuonna 1935 syntyneen yrittäjän varhennettua vanhuuseläkettä vähennetään 0,39 prosenttia kuukautta kohti.*

*Syntymävuosi**Vähennys prosenttia
kuukautta kohti*

<i>1930 tai aikaisempi</i>	<i>0,33</i>
<i>1931</i>	<i>0,34</i>
<i>1932</i>	<i>0,36</i>
<i>1933</i>	<i>0,37</i>
<i>1934</i>	<i>0,38</i>
<i>1935</i>	<i>0,39</i>
<i>1936</i>	<i>0,40</i>
<i>1937</i>	<i>0,41</i>
<i>1938</i>	<i>0,42</i>
<i>1939</i>	<i>0,43</i>
<i>1940</i>	<i>0,44</i>
<i>1941</i>	<i>0,46</i>
<i>1942</i>	<i>0,47</i>
<i>1943</i>	<i>0,48</i>
<i>1944</i>	<i>0,49</i>

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2000.*

*Tätä lakia sovelletaan eläkkeeseen, joka
alkaa lain tullessa voimaan tai sen jälkeen.*

6.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/1956) 3 a §:n 2 momentin 2 kohta, 15 §:n 5 momentti, 15 e §:n 1—3 ja 8 momentti, 16 f §:n 1 momentti ja 22 §:n 1 ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 223/1998, 15 §:n 5 momentti, 15 e §:n 8 momentti ja 16 f §:n 1 momentti laissa 1745/1995, 15 e §:n 1 momentti laissa 1595/1993 ja mainitussa laissa 1745/1995, 15 e §:n 2 ja 3 momentti mainitussa laissa 1595/1993 sekä 22 §:n 1 momentti laissa 1346/1990 ja 2 momentti laissa 1038/1986, ja

lisätään 15 e §:ään, sellaisena kuin se on laissa 52/1985 sekä mainituissa laeissa 1346/1990, 1595/1993 ja 1745/1995, siitä mainitulla lailla 1595/1993 kumotun 10 ja 11 momentin tilalle uusi 10 ja 11 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen määrän 30/100:sta, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 16 §:n 4 momentin tai 22 a §:n 6 momentin mukaista, 12 a §:ää soveltaen lasketua eläkkeen määrää, eikä 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, *työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 15 e §:ssä tarkoitetun työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia*, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka mi-

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavasta osasta ja kuntoutusrahasta eläkekassa on vastuussa seuraavasti:

2) *sellaisen työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeen neljästä viidesosasta*, joka on myönnetty 12 a §:ää soveltaen, näihin eläkkeisiin luettuna myös työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) perusteella ehkä saatavat eläkkeen osat, mutta ei tämän lain 16 §:n 4 momentin tai 22 a §:n 6 momentin mukaista 12 a §:ää soveltaen lasketua eläkkeen määrää, eikä 25 a §:n eikä 15 d §:n mukaista korotusta eikä 18 §:n perusteella eläkkeen alkamisen jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 12 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä edellä mainitulla tavalla määräytyvää työntekijäin eläkelain vähimmäiseläketurvaa vastaavaa eläkkeen osaa, vastaa yksin eläkekassa; lisäksi eläkekassa on vastuussa siitä eläkkeen tai kuntoutusrahan määrästä, joka ministeriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5

Voimassa oleva laki

nisteriön antamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan työntekijäin eläkelain 12 a §:n 5 momentin mukaisesti; sekä

Ehdotus

momentin mukaisesti; sekä

15 §

Sen estämättä, mitä 1—4 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Sen estämättä, mitä 1—4 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, ottaen huomioon sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä edellyttäen, että

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaan-

15 e §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hän on 3 momentissa tarkoitettua eläketapahtumapäivää välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin mainitun lain 4 §:n 6 momentissa säädetään;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain (602/1984) 26 §:n 1 tai 2 momentin mukaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan;

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan enää ole oikeutta työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa tai työmarkkinatukea 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

Jos työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, jonka määrä on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos sanottu osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksi. Muutoin sanotusta työttömyyseläkkeestä on voimassa, mitä 2 momentissa säädetään.

rahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Jos työntekijä on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä eläketapahtumahetkellä olisi ollut oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä sitä eläkkeenosaa, joka perustuu 12 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun tulevaan aikaan, eikä eläkkeeseen tältä osin laskettavaa 16 e §:ssä tarkoitettua työeläkelisää ja 15 d §:ssä tarkoitettua lapsikorotusta (tulevan ajan eläkkeenosaa). Eläketapahtuman katsotaan sattuneen sinä päivänä, jona työntekijä täyttää kaikki 1 momentissa tarkoitetut työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset.

Jos työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saava työntekijä täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, eläke muutetaan hakemuksesta työttömyyseläkkeeksi, joka on yhtä suuri kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka hän olisi saanut, jos mainittu osaeläke olisi muutettu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Tällöin työttömyyseläkkeeseen ei kuitenkaan lisätä 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, mutta työttömyyseläke määrätään vähintään mainitun osaeläkkeen suuruiseksi. Jos työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osaeläkettä, katsotaan osaeläke työttömyyseläkkeen osasuorituksi. Muutoin mainitusta työttömyyseläkkeestä on voimas-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa, mitä 2 momentissa säädetään.

Kun työttömyyseläkkeen saaja täyttää vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän, työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Jos työttömyyseläkettä määrättäessä oli sovellettu 3 momentin toista virkettä, vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenos. Vanhuuseläkkeeseen lisätään tulevan ajan eläkkeenos myös silloin, kun edellisessä virkkeessä tarkoitettu työttömyyseläke on 9 momentin nojalla muutettu työkyvyttömyyseläkkeeksi, joka myöhemmin muuttuu vanhuuseläkkeeksi.

Sellainen työttömyyseläke, johon 3 momentin mukaan ei ole lisättävä tulevan ajan eläkkeenosaa, katsotaan kuitenkin tätä lakia sovellettaessa 12 §:n 1 momentissa ja 12 a §:ssä tarkoitetuksi täysitehoiseksi eläkkeeksi. Jos edellä tarkoitettu työttömyyseläke muuttuu 9 momentin nojalla työkyvyttömyyseläkkeeksi, myös tällainen työkyvyttömyyseläke katsotaan täysitehoiseksi eläkkeeksi.

16 f §

Perhe-eläkkeen suuruus määräytyy edunjättäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläkkeen määrä lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaista korotusta eikä 27 §:n mukaista vähennystä.

16 f §

Perhe-eläkkeen suuruus määrätään edunjättäjän tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, jota hän sai kuollessaan. *Jos edunjättäjän saama eläke oli sellainen työttömyyseläke tai 15 e §:n 9 momentissa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke, johon ei ollut lisätty 15 e §:n 3 momentissa tarkoitettua tulevan ajan eläkkeenosaa, tämä eläkkeenos lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen.* Jollei edunjättäjä saanut mainittua eläkettä, edunjättäjän eläke lasketaan siten kuin se olisi laskettu, jos hän olisi kuolinpäivänään tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi, jollei edunsaaja muuta selvitä. Perhe-eläkkeen määrää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon 15 d §:n mukaista korotusta eikä 27 §:n mukaista vähennystä.

22 §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämistä seuraavan kuu-

22 §

Jos eläke alkaa myöhemmin kuin 14 §:ssä säädetyn eläkeiän täyttämistä seuraavan kuu-

Voimassa oleva laki

kauden alusta, korotetaan 27 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos eläke myönnetään 14 §:n 3 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 14 §:ssä tarkoitetun eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua. Vähennys lasketaan 27 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka vakuutetulle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, sanotusta työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka vakuutetulla tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana on.

Ehdotus

kauden alusta, korotetaan 27 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkettä 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy.

Jos eläke myönnetään 14 §:n 3 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 14 §:ssä tarkoitetun eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua. Vähennys lasketaan 27 §:n mukaisesti yhteensovitettua eläkkeestä, joka vakuutetulle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos tällöin työsuhde, jonka perusteella myönnettävää eläkettä ei ole varhennettu, päättyy ennen eläkeiän täyttämistä, *mainitusta* työsuhteesta karttunut eläke lisätään vanhuuseläkkeeseen siten muutettuna, että se vastaa sitä ikää, joka vakuutetulla on tästä myönnettävän eläkkeen alkamisajankohtana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tulua voimaan.

Tämän lain 3 a §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa otetaan huomioon ne työttömyyseläkkeet, jotka on myönnetty soveltaen tämän lain 15 e §:n 3 momentin toista virkettä.

Sen estämättä, mitä 15 §:n 5 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt työntekijä säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 15 e §:n 1 momenttia sovelletaan myös sellaisiin työttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Jos työntekijällä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt merimieseläkelain 15 e §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, eläke myönnetään hakemuksesta tämän lain sekä muilta osin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden merimieseläkelain säännösten mukaisesti hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voi-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maantulosta alkaen. Jos mainittu hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta alkaen.

Vuonna 1944 tai sitä ennen syntyneeseen työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan tai työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaiseen koulutustukeen taikka jolle vuonna 1999 on maksettu työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, sovelletaan kuitenkin edelleen merimieseläkelain 15 e §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Sama koskee sellaista 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettua työntekijää, joka on mainitussa laissa tarkoitettussa työ- tai virkasuhteessa tämän lain voimaan tullessa. Tätä momenttia sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös:

1) työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuaikana ja 1 päivänä tammikuuta 2000;

2) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 16 §:n 4 momentissa tarkoitettun hyväksyttävän syyn perusteella;

3) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettua muuta taloudellista etuutta kuin irtisanomisajan palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta edellyttäen, että sanottua etuutta koskeva sopimus on tehty ennen 1 päivää elokuuta 1999; tai

4) aikana, jona työntekijällä ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan sen vuoksi, että hän on saanut työnantajalta työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitettua vuosiloma-ajan palkkaa tai lomakorvausta.

Mitä 6 momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta työntekijään, jolla on tämän lain voimaan tullessa oikeus mainitussa momentissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai koulutustukeen 1 päivänä elokuuta 1999 tai sen jälkeen tapahtuneen irtisanoutumisen tai yli kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen irtisanomisen perusteella taikka sellaisen lomautuksen perusteella, joka alkaa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Jos kuitenkin mainittuna päivänä tai sen jälkeen irtisanoutuneelle, irtisanotulle, tai lomautetulle työntekijälle on maksettu ennen tämän työsuhteen päättymistä tai lomautuksen alkamista vuoden 1999 aikana työttömyyspäivärahaa tai koulutustukea yhteensä vähintään sadalta päivältä, häneen sovelletaan, mitä 6 momentissa säädetään.

Tämän lain 22 §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa tämän lain tullessa voimaan tai sen jälkeen. Jos työntekijä on täyttänyt merimieseläkelain 14 §:ssä säädetyn eläkeiän ennen lain voimaantuloa, sovelletaan merimieseläkelain 22 §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen lain voimaantuloa.

7.

Laki

ikäntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestelystä 27 päivänä maaliskuuta 1998 annetun lain (227/1998) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2000.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2002.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

8.

Laki

55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 55 vuotta täyttäneen työttömän työllistymisedellytysten parantamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1998 annetun lain (455/1998) 3 §:n 3 momentti, sekä

muutetaan 1 §:n 1 momentin 4 kohta, 2 § ja 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Sen estämättä, mitä työntekijäin eläkelain (395/1961) 6 a ja 6 b §:ssä, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 7 ja 7 a §:ssä, merimieseläkelain (72/1956) 12 a ja 12 b §:ssä ja valtion eläkelain (280/1966) 5 a ja 5 b §:ssä säädetään sekä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 4 §:n 4—8 momentissa ja 4 a §:ssä määrätään, tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi enintään kymmenen kuukautta jatkuneen työ- tai virkasuhteen perusteella, jos

4) edellä 1 kohdassa tarkoitettu enintään kymmenen kuukautta jatkunut työ- tai virkasuhde on alkanut 3 kohdassa tarkoitetun työttömyysajan jälkeen; lisäksi edellytetään, että työsuhde päättyy aikaisintaan 30 päivän kesäkuuta 1998 jälkeen tai alkaa viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2000.

2 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettua enintään kymmenen kuukautta jatkunutta työ- tai virkasuhdetta ei oteta huomioon laskettaessa 1 §:ssä mainituissa lakien tai eläkesäännön kohdissa tarkoitettua 360 tai 540 päivää.

1 §

Sen estämättä, mitä työntekijäin eläkelain (395/1961) 6 a ja 6 b §:ssä, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) 7 ja 7 a §:ssä, merimieseläkelain (72/1956) 12 a ja 12 b §:ssä ja valtion eläkelain (280/1966) 5 a ja 5 b §:ssä säädetään sekä kunnallisen eläkelaitoksen eläkesäännön 4 §:n 4—8 momentissa ja 4 a §:ssä määrätään, tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi enintään kymmenen kuukautta jatkuneen työ- tai virkasuhteen perusteella, jos

4) 1 kohdassa tarkoitettu enintään kymmenen kuukautta jatkunut työ- tai virkasuhde on alkanut 3 kohdassa tarkoitetun työttömyysajan jälkeen; lisäksi edellytetään, että työsuhde on päättynyt aikaisintaan 30 päivän kesäkuuta 1998 jälkeen.

2 §

Oikeus 1 §:n 1 momentissa mainittujen lakien tai eläkesäännön kohdissa tarkoitettuun tulevaan aikaan määrätään 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun työ- tai virkasuhteen alkaessa. Eläkettä laskettaessa tulevana aikana otetaan kuitenkin huomioon eläketapahtumasta vanhuuseläkeiän täyttämiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998 ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 2000.

Tämän lain voimassaolon jälkeen tätä lakia sovelletaan kuitenkin edelleen 1 §:ssä tarkoitettuihin enintään kymmenen kuukautta jatkuneisiin työ- tai virkasuhteisiin, jotka ovat alkaneet tämän lain ollessa voimassa.

3 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998.

(3 mom. kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tul-
tua voimaan.

9.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 22 a §:n 10 momentti ja 31 a §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 1487/1995, ja muutetaan 20 §:n 1 momentin 2 kohdan c alakohta, 22 a §:n 1 momentin johdantokappale, 22 c §:n 1 momentti ja 2 momentin 2 kohta, 25 a §:n 1 ja 2 momentti, 26 §:n 2 momentti, 31 a §:n 3 momentti sekä 39 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 2 kohdan c alakohta laissa 837/1998, 22 a §:n 1 momentin johdantokappale laissa 564/1993, 22 c §:n 1 momentti viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1548/1993, 22 c §:n 2 momentin 2 kohta ja 31 a §:n 3 momentti laissa 53/1985, 25 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 26 §:n 2 momentti laissa 979/1996 sekä 39 §:n 1 momentti laissa 214/1991, sekä

lisätään 22 c §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 53/1985, 564 ja 1548/1993, uusi 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä:

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä
22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mut-

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä:

c) yksilöllisenä varhaiseläkkeenä
22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 60 mut-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

ta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä säädetään, 58 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen osaeläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomion ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

Edellä 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten vuoksi työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettulla indeksiluvulla.

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttäen, että:

1) hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiseen työttömyyseläkkeeseen, johon liittyy sanotussa pykälässä mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettu tuleva aika tai sitä vastaava ansio;

2) hän täyttää työntekijäin eläkelain 8 §:n

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä säädetään, 60 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa *työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavaa määrää pienemmäksi*. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien mukaiseen osaeläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomion ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

(10 mom. kumotaan)

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttäen, että:

1) hän täyttää työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä taikka muussa vastaavassa laissa säädetyt työttömyyseläkkeen saamiseen vaadittavat työssäoloehdot;

2) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hä-

Voimassa oleva laki

4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä säädetty työttömyyseläkkeen saamiseen vaadittavat työssäoloehdot;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja

4) hän esittää työttömyyskassan tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään 1 275,22 markkaa kuukaudessa; eikä

Ehdotus

nellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 2 momentin mukaan ole enää oikeutta työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan; ja että

3) hän esittää työvoimatoimiston todistuksen siitä, että hän on siellä työttömänä työnhakijana ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan.

Työttömyyseläke myönnetään toistaiseksi. Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan makseta:

2) kalenterikuukaudelta, jonka aikana eläkkeensaaja on ansiotyössä ansaiten vähintään työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella sovellettavan määrän kaksinkertaisena kuukaudessa; eikä

Työttömyyseläke maksetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana henkilö täyttää 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset. Jos henkilö on saanut 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun työvoimatoimiston todistuksen myöhemmin kuin kuukauden kuluessa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun päivärahatodistuksen antamisesta, eläke alkaa työvoimatoimiston todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman erityistä syytä makseta takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

25 a §

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, sitä korotetaan yhdellä prosentilla jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuukautta, jolta henkilöllä ei ole ollut oikeutta saada kansaneläkettä.

Jos kansaneläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, sitä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke siirtyy maksettavaksi aikaisemmin kuin 65

25 a §

Jos vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, sitä korotetaan 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolla eläkkeen alkaminen lykkääntyy. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon kuukautta, jolta henkilöllä ei ole ollut oikeutta saada kansaneläkettä.

Jos kansaneläke myönnetään varhennettuna vanhuuseläkkeenä, sitä vähennetään 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläke siirtyy maksettavaksi aikaisemmin kuin 65

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Pykälää ei sovelleta 30 a §:ssä tarkoitettuun eläkkeensaajien hoitotukeen.

vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

26 §

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta, kuntoutuskorotusta eikä, jos vakuutettu on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijän eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

Kansaneläkettä määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkesäännön tai eläkeohjesäännön mukaiseen eläkkeeseen sisältyvää lapsikorotusta, kuntoutuskorotusta eikä, jos vakuutettu on täyttänyt 65 vuotta 1 päivänä tammikuuta 1980 tai sen jälkeen, 65 vuoden iän täyttämisen jälkeiseen aikaan perustuvaa, eläkkeeseen suoritettua työntekijän eläkelain 5 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tai sitä vastaavaa korotusta. Saman lain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys otetaan kuitenkin tulona huomioon.

31 a §

Keskeytettyä työttömyyseläkettä ryhdytään hakemuksesta uudestaan maksamaan siitä lukien, kun vakuutetulla on oikeus saada eläkettä, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta eikä 22 c §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua kieltäytymistä välittömästi seuranneelta kalenterikuukaudelta. Hakemukseen on liitettävä 22 c §:n 1 momentissa tarkoitettu työvoimaviranomaisen todistus. Jos kuitenkin keskeytetyn eläkkeen uudelleenmaksamista ei ole haettu yhden vuoden kuluessa, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttämisajankohdasta lukien.

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannusindeksiin annetussa laissa (348/56) säädetään markkamäärien korottamisesta tai alentamisesta, tarkistetaan 22 c §:n 2 momentissa säädettyä markkamäärää kalenterivuositain maan yleisessä palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten vuoksi työntekijän eläkelain 9 §:n 2

Keskeytettyä työttömyyseläkettä ryhdytään hakemuksesta maksamaan uudestaan siitä lukien, kun vakuutetulla on oikeus saada eläkettä, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta eikä 22 c §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettua kieltäytymistä välittömästi seuranneelta kalenterikuukaudelta. Hakemukseen on liitettävä 22 c §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu työvoimatoimiston todistus. Jos kuitenkin keskeytetyn eläkkeen uudelleenmaksamista ei ole haettu yhden vuoden kuluessa, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttämisajankohdasta lukien.

(4 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettulla indeksiluvulla.

39 §

Eläke maksetaan eläkeoikeuden syntymistä seuraavan kuukauden alusta, ei kuitenkaan ilman erityistä syytä pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista. Samoin menetellään eläkkeen osaa tai korotusta maksettaessa. *Työttömyyseläkettä ei kuitenkaan ilman erityistä syytä makseta pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen eläkkeen hakemista.*

39 §

Eläke maksetaan eläkeoikeuden syntymistä seuraavan kuukauden alusta, ei kuitenkaan ilman erityistä syytä pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista. Samoin menetellään eläkkeen osaa tai korotusta maksettaessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 ja 22 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, vuonna 1943 tai sitä ennen syntynyt henkilö säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 58 vuotta täytettyään.

Jos henkilöllä ei ole ollut oikeutta työttömyyseläkkeeseen ennen tämän lain voimaantuloa sen vuoksi, että hän ei ole täyttänyt kansaneläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 22 c §:n 1 momentin 1 kohdan mukaista edellytystä, eläke myönnetään hakemuksesta hakemista seuraavan kuukauden alusta, kuitenkin aikaisintaan tämän lain voimaantulosta lukien. Jos hakemus tehdään kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, työttömyyseläke myönnetään lain voimaantulosta lukien.

Tämän lain 25 a §:n 1 ja 2 momenttia sovelletaan eläkkeeseen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 2000 tai sen jälkeen. Jos henkilö on täyttänyt 65 vuotta ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan kansaneläkelain 25 a §:n 1 momenttia, sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa, lain voimaantuloa edeltävään aikaan.

Tämän lain 26 §:n 2 momenttia sovellettaessa tuloksi luetaan myös työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 a §:n 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.**Laki****perhe-eläkelain 15 b §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/1969) 15 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1489/1995, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***15 b §**

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvon mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisättynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrättäessä otetaan kuitenkin tulona huomioon työntekijäin eläkelain 5 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Vuositulolla tarkoitetaan sitä tosiasiallista tuloa, jota lesken voidaan kohtuullisen arvon mukaan edellyttää jatkuvasti vuosittain saavan, lisättynä kymmenellä prosentilla siitä määrästä, jolla lesken omaisuuden arvo ylittää 149 250 markkaa. Vuosituloa määrättäessä otetaan kuitenkin tulona huomioon työntekijäin eläkelain 5 a §:n 2 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Lakia sovellettaessa tuloksi luetaan myös työntekijäin eläkelain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleessa 5 a §:n 3 momentissa tarkoitettu tai sitä vastaava vähennys.

Laissa säädetty markkamäärä vastaa kansaneläkeindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1981 maaliskuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.
